

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ПАРЛАМЕНТСЬКА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ**

**Рекомендована тематика семінарів
працівників районних і
міських бібліотек**

**Бібліотекар як учасник процесу читання
та його популяризатор**

Київ 2016

У випуску «Рекомендованої тематики семінарів працівників районних і міських бібліотек» подано програму проведення семінару «Бібліотекар як учасник процесу читання та його популяризатор» до якої включено: лекцію із загальних питань формування читацької компетентності бібліотечних фахівців; огляд матеріалів щодо результатів соціологічних досліджень читання бібліотекарів, які були проведені в Україні; консультацію щодо активізації дозвіллевого читання працівників книгозбірень та застосування у роботі сучасних підходів до технології організації професійного спілкування та обміну досвідом; різноманітні інформаційні матеріали та ряд додатків, які можна використати під час засідань творчої лабораторії «Бібліотекар – лідер читання».

Рекомендованою літературою та вебліографією можуть скористатися спеціалісти районних та міських ЦБС для ґрунтовного вивчення даної проблеми.

Видання розраховане на фахівців бібліотечних установ та всіх, кого цікавить дане питання.

Матеріал підготувала ***М. Талалаєвська***

Відповідальний редактор ***І. Цуріна***

СЕМІНАР

План проведення семінару:

1. Початок роботи. *Вправа «Правила роботи групи»*
(див. додаток 1)
2. Лекція «*Читання як морально-естетичний фактор професіоналізму бібліотекарів*»
3. Огляд «*Дозвілсьве читання бібліотекарів у дзеркалі соціологічних досліджень*»
4. Консультація «*Сучасні технології популяризації читання серед бібліотекарів: форми роботи*»
5. Інформаційна година «*Популяризація читання серед бібліотекарів: зарубіжний досвід колег*»
6. Інформаційна довідка «*Веб-сервіси на допомогу організації читання*»
7. Підбиття підсумків семінару (див. додаток 5)
8. Додатки (1–9)
9. Список використаних джерел

Читання як морально-естетичний фактор професіоналізму бібліотекарів

Читання навчає нас уму-розуму, замінюючи нам життєвий досвід, крім цього, воно завжди дає нам високу естетичну насолоду.

Тому, читаючи книги, ніколи не поспішайте: нехай навчання буде серйознішим, а насолода глибша.

I. Огієнко (митрополит Іларіон)

На початку XXI століття ЮНЕСКО був запропонований термін «функціональної неграмотності», який застосовується до людей, що значною мірою втратили навички читання та письма і не здатні сприймати короткі нескладні тексти. Малоосвічені люди, які не мають звички читати, відносяться до групи освітнього ризику, їм важко ефективно функціонувати в сучасному суспільстві, навчатися впродовж життя. Сьогодні суспільство потребує відкритих до пізнання світу громадян, які можуть комфортно читати та розуміти, про що вони читають, розрізняти нюанси та бути зрозумілими іншим.

Жак Делор, экс-міністр економіки Франції у першій половині 90-х років, який очолював наприкінці тисячоліття Комісію з питань освіти ЮНЕСКО у доповіді «Освіта: необхідна утопія» зазначав, що: «Ми маємо пам'ятати, що людина, яка почувається відсталою від суспільства, що розвивається надшвидкими темпами, чинить супротив самому розвитку» [25].

Якщо не працювати з такими людьми, вони втрачають не тільки свої освітні можливості, здатність реалізувати свої здібності та таланти, але й позбавляються можливості зануритися у процес читання як засіб спілкування. Повільне читання, спілкування з книгою, робота над нею — це єдиний засіб навчитися аналітичному та критичному мисленню, використати свій шанс у житті.

Американські дослідники, які намагалися зрозуміти, чому в малозабезпечених родинх із покоління в покоління зберігається статус убогості, виявили, що сім'я, де батьки з раннього дитинства постійно займалися читанням з дітьми, мала більше шансів на гідне життя.

Доречно процитувати висновки комплексного соціологічного дослідження, проведеного у 2013–2014 рр. компанією «рго.мова»: середньостатистичний українець прочитує повністю 4,3 книги (обсягом понад 100 сторінок) на рік [35]. Але вражає наступне — 10% тих, хто вказали, що читали протягом останніх 12 місяців довгі тексти, не змогли пригадати назву останньої прочитаної книжки. Фахівці компанії під час дослідження зробили певні висновки про те, що рівень розвитку читацької навички не залежить ані від віку, ані від рівня освіти, ані від статі, ані від місця мешкання. Він позитивно пов'язаний лише із суб'єктивною оцінкою любові до читання.

У сучасному світі бібліотеки є частиною глобалізованого суспільства із його складовими: соціальними, економічними, виробничими, культурними та

науковими механізмами, а відтак ці соціальні інституції потребують доказів своєї суспільної затребуваності, використання результатів власної діяльності.

Ніл Гейман, відомий британський письменник, у своїй промові про природу та користь читання «Чому наше майбутнє залежить від бібліотек, читання та фантазії» виокремив важливі для суспільства речі: по-перше, читання художньої літератури для задоволення є однією з найважливіших речей у житті людини; по-друге, суспільство має усвідомити, що таке бібліотеки та бібліотекарі і зберегти обидва ці явища [10]. Дійсно, що робить художня література? Вона породжує емпатію! Лише за допомогою художньої прози читач, використовуючи власну уяву, створює новий світ, хоча й населяє його та роззирається довкола чужими очима, очима автора. Він починає відчувати речі, відвідувати місця та світи, про які й не дізнався б. І саме тут, в книжках, він знаходить дещо життєво важливе для існування в сучасному реальному світі.

Сьогодні на перший план виходить творче читання, яке вимагає осмислення отриманої інформації, її інтерпретації. Але з читанням дуже часто відбувається те ж саме, що і з фізичними вправами: ніхто не сперечається з їх користю для здоров'я, але далеко не всі присвячують спорту хоча б декілька годин на тиждень. Наші наміри віддати вільний час читанню цікавої книжки розбиваються вщент від інертності, лінощів або від відсутності вільного часу. Ось чому читання не є обов'язком, але є можливістю отримання естетичного задоволення від пізнання навколишнього світу.

Мусимо визнати, що вплив книги на пересічного жителя не є таким суттєвим, як того хотілось би. Далі більше — дехто за все життя може так і не знайти того друкованого скарбу, заради якого варто читати сотні інших художніх книжок. Пошук тієї самої книги, яка створена саме для окремо взятого читача, і є головною метою бібліотекаря.

Що ж ми отримуємо в процесі читання? В першу чергу, читаючи художню книгу, ми використовуємо власну фантазію, доповнюючи картину описану автором. Надалі отримуємо розуміння, що книга краща за фільм тому, що при читанні ми змальовуємо в голові картинку саме таку, яка подобається нам, а не режисеру або акторам.

По-друге, гарна книжка розкриває характери героїв, дає зрозуміти як у тій чи іншій ситуації поведуть себе люди. Читаючи різноманітну літературу ми поступово стаємо ерудованим співрозмовником, здатним підтримати розмову на будь-яку тему.

По-третє, завдяки читанню підвищуємо власну обізнаність, дізнаємося про те, що відбувається у світі навколо нас. Отримані у процесі читання нові знання та відкриття можуть принести велику користь. Наприклад, ми набуваємо здатність бачити речі з різних точок зору, читаючи різні видання на однакову тематику, або книги, ідеї яких різняться з нашою власною думкою.

Якщо ми переживаємо важкі часи, то з книжок можна дізнатися про людей, які потрапляли в подібні ситуації, виявити звідки вони брали сили не здаватися та йти далі. Не треба забувати, що читання майстрів художнього слова позитивно впливає на власну мовну практику. Регулярно читаючи, ми поліпшуємо здатність висловлювати власні думки.

На відміну від знань, що ми отримуємо завдяки кіно та телебаченню, лише читання підвищує нашу розумову активність, оскільки завдяки йому ми змушені будувати власний вигаданий світ, а не отримуємо готові візуальні образи. А ще можемо стати більш продуктивними, краще використовувати технології, скористатися чужим досвідом, пережити пригоди інших людей та багато іншого.

Постійне отримання нових ідей із книжок допомагає розвинути здатність генерувати власні.

Головні засоби підтримання інтересу до читання в суспільстві:

- запит на освічену читаючу людину;
- гідна кількість книгарень і бібліотек, що нормально функціонують;
- існування літературної критики, яка допоможе розібратися у великій кількості книг;
- читаючий бібліотекар.

Серед «надійний шляхів» зруйнувати любов до читання — це впевнити читача, що поруч немає ні цікавих книг, ні місця, де б можна було їх прочитати.

На думку індійського бібліотекознавця, професора Шіалі Ранганітана, *«...зібрання книг, навіть опрацьованих, підготовлених до видачі, добре комплектованих і організованих, це ще не бібліотека. Життя її починається з бібліотекаря та читачів. Те, що відбувається за їх участю, і становить сутність бібліотеки»* [24].

Прочитати чудові книжки, поділитися враженнями від прочитаного, зрештою спонукати читача до власної подорожі літературними стежками повинен спочатку саме бібліотекар. Він є тою першою ланкою у ланцюгу літературних уподобань читача.

Варто не забувати і того, що, з одного боку, жодному читачеві не до вподоби, якщо між ним і книгою виникає посередник, який настирливо прагне вплинути на вибір твору. З іншого боку, досить чисельна кількість читачів звертається до бібліотекаря з традиційним проханням: «Дайте, будь ласка, щонебудь на ваш смак», сподіваючись, що їм підберуть літературу, яка буде відповідати їхнім уподобанням. Зрештою необхідно мати певний хист зробити звичне незвичним, зацікавити сюжетом книги, долучити до обговорення прочитаного. Привернути увагу читача до «затертого» шкільною обов'язковою програмою твору, а згодом і до книжок малознаних і забутих авторів може бібліотекар, який має добрий літературний смак та ерудицію.

Середній вік сучасного бібліотекаря становить 40–50 років із чого можна зробити припущення, що це «вихованці найбільш читаючої країни». Проте, реальний стан речей є наступним: читають бібліотекарі набагато менше, а деякі з нас не читають взагалі. І відбувається це не тому, що кількість цікавих книг зменшилась — змінився час. Після важкого робочого дня набагато легшим видається перегляд телевізійних програм, аніж читання, яке вимагає зовсім інших

зусиль, запуску інших психологічних та інтелектуальних процесів, більш складних та більш витратних.

Всі показники бібліотечної роботи стають примарними, якщо людина, працюючи з читачами, не знає літератури, не цікавиться художніми новинками та не може обговорити з ними прочитане.

Водночас бібліотеки володіють всіма можливостями для залучення до читання населення. Питання полягає в тому, чи готові ми — бібліотекарі — змінитися? Вирішення проблеми впирається суто в людський фактор і потребує розгляду його тільки зсередини. Ситуацію можна виправити, усвідомивши її та змінивши підходи до неї.

І починати слід з критичного осмислення себе як фахівця, який зміг би не лише правильно організувати своє читання, а й був би організатором самоосвіти своїх читачів. Люди, професійним обов'язком яких є виховання любові до книжки, повинні стати найактивнішими учасниками читацького руху в суспільстві!

Говорячи про вплив на читацькі інтереси, варто зазначити, що бібліотекарі можуть порекомендувати тільки те, що вони самі читають, цінують і знають. А от як треба читати, цікаво проілюстрував власну думку відомий російський книгознавець, бібліограф Микола Олександрович Рубакін: *«Завжди залишається те, що ти власне передумав та відчув під час читання та з приводу читання книги. Повзати очима по буквах, або словах, або сторінках — не читання. Бачити та запам'ятовувати — це теж ще не читання. Необхідно пережити — треба відчувати, одягати чужі слова в плоть і кров так, щоб вони ставали як би самим життям»* [27].

Отже, необхідною умовою ефективного популяризування читання залишається вміння бібліотекаря доступно говорити про книжку з читачем будь-якої вікової категорії.

Підвищення читацької компетентності працівників бібліотек, сучасні підходи до технології організації професійного спілкування та обміну досвідом щодо читання як однієї з базових соціокультурних практик — це питання як ніколи потребує наукового супроводу від фахівців наукової школи бібліотечної професіології.

Бібліотекарям необхідно замислитись над тим, як створити книгоцентричне комунікаційне середовище, в якому усвідомлення прочитаного в неформальних бесідах, інформування про нові надходження та нові видання, відомості про улюблених авторів, коло читання шанованих людей та їх рекомендації, атмосфера очікування книги складала б дієву, з точки зору психології, систему.

Дозвіллєве читання бібліотекарів у дзеркалі соціологічних досліджень

*Скажи, що ти читаєш, і я скажу, хто ти,
це правда, але я буду знати тебе краще,
якщо ти скажеш мені, що ти перечитуєш
(Франсуа Маріак)*

Прагнучи зберегти тісний зв'язок між поколіннями, бібліотека, як соціальна інституція, завдяки реалізації своєї діяльності, прагне всіляко підтримувати духовні цінності, інтелігентність та моральність у суспільстві.

Якщо виходити з того, що бібліотека існує для читача, а обслуговування та задоволення потреб користувачів є основною місією бібліотеки, то загальною проблемою книгозбірень усього світу є зниження цікавості до процесу читання. Окрім загальновідомих та популярних в останній час пояснень, що бібліотеки стають непотрібними в епоху Інтернету, слід відмітити їх пасивну позицію у суспільстві, суттєві упущення саме в роботі з розширення читацької аудиторії.

Повернути читача у бібліотеку та відродити читання – два взаємопов'язаних завдання, що вимагають особливої уваги та зусиль.

Цю проблему розглядають на державному рівні. Створюються державні програми читання та об'єднання суспільних організацій з розвитку читання і любові до книжок. Пошук нових нестандартних підходів до популяризації читання в місцевій спільноті є сферою найбільшої уваги професіоналів. Проте, все це неможливо без читаючого бібліотекаря.

Поки сучасна публічна бібліотека як соціальний інститут знаходиться в пошуках своєї остаточної моделі, вона прагне вибудовувати шляхом соціологічних та інших досліджень «образ» бібліотекаря, здатного виконувати дуже важливу місію в суспільстві – бути провідником у світі інформації.

Ще у 20-ті роки ХХ століття дослідники вперше звернули увагу на бібліотечних працівників як читачів. І до сьогодні це питання залишається актуальним. Читацька компетентність бібліотечного працівника, зміст, інтенсивність читання є об'єктом повсякденної турботи як бібліотекознавців, методистів, організаторів бібліотечної справи, так і самих бібліотекарів-практиків.

Певний час читання бібліотекарів розглядалося лише як необхідність для професійного розвитку. Саме ознайомлення з професійними документами, довідом, який можна було застосувати безпосередньо на практиці, допомагали зробити діяльність бібліотекаря максимально ефективною.

В Україні розвідки щодо читацьких уподобань проводились у рамках союзних комплексних досліджень. Тільки після заснування в 1969 р. у Державній республіканській бібліотеці УРСР ім. КПРС (нині – Національна парламентська бібліотека України, далі – НПБ України) відділу організації науково-дослідної роботи та створення відповідних підрозділів в інших бібліотеках, за якими було закріплено розробку проблематики вивчення читачів і читання, стало можли-

вим здійснення досліджень саме українського читача [16]. Співробітниками цих відділів проводилися дослідження всеукраїнського і регіонального рівнів, серед яких варто відзначити «Читання бібліотечних працівників міста Києва» (1980).

Таким чином дослідження читання українських бібліотекарів за спеціально розробленими програмами були розпочаті лише наприкінці 70-х – на початку 80-х років [19]. Дослідники як і раніше акцентували увагу на професійному читанні фахівців книгозбірень, глибоко опрацьовуючи окремі аспекти проблеми.

Наприклад питанням активності, характеру, змісту і мотивам читання бібліотечних фахівців було приділено увагу під час дослідження «Культура читання бібліотечних працівників», яке у 1988 р. провела Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка [9]. В ході вивчення аналізувалося читання фахівців не лише бібліотек різного рівня (обласних, ЦБ, бібліотек-філіалів Дніпропетровської, Донецької, Луганської, Сумської, Полтавської і Харківської областей), а й залежність його від функціональної спеціалізації.

Результати моніторингу показали, що 83 % опитаних бібліотекарів мали вдома особисті бібліотеки. 49,5 % респондентів в анкетах зазначили, що перевантаженість на роботі та вдома негативно впливає на використання ними особистого часу з метою читання. З'ясувалося, що при доборі книг фахівці майже не використовували рекомендаційні бібліографічні покажчики, інформаційні видання.

Експерти дійшли висновку, що активність і різнобічність читання бібліотечних працівників залежала від функціональної спеціалізації: коло літературних уподобань фахівців, які безпосередньо займалися обслуговуванням читачів, виявилось досить широким; працівники методичних і бібліографічних відділів, представники адміністрації цікавилися переважно фаховою літературою.

Проведене дослідження виявило недостатній рівень дозвілєвого читання бібліотекарів, який потребував постійного вдосконалення шляхом оперативного різнобічного інформування про сучасний літературний процес.

Процеси суверенізації та становлення державності України в 1990–1992 рр. стали відчутним поштовхом для зростання національної самосвідомості читацького контингенту. Дослідження, що їх проводили ОУНБ, окремі ЦМБ та ЦРБ, були спрямовані на вивчення читацьких потреб, насамперед стосовно української художньої книжки, та стану їхнього задоволення в публічних бібліотеках. Було виявлено регіональну специфіку звернення до цих видань, основу яких складали історичні, культурні, національні особливості розвитку регіонів України.

Постала необхідність вивчення читання саме бібліотекарів, як особливої категорії читачів та прогнозування подальших тенденцій із популяризації книги.

У ході дослідження «Читацькі інтереси та попит на українську художню літературу в бібліотеках республіки» (1990–1991 рр.) було проведено опитування бібліотечних працівників Луганської, Одеської, Тернопільської, Черкаської областей та м. Києва [5]. Цікавими виявилися дані відносно вибору мови в особистому читанні бібліотекарів – більшість із них віддала перевагу російсь-

кій. Навіть в Тернопільській області, де мешкають 97% українців, 48% бібліотечних працівників обирали книжки російською мовою у своєму читанні.

На думку експертів, недостатнє знання бібліотекарями української мови вплинуло на обізнаність з українською літературою, що, в свою чергу, позначилося на стані її популяризації серед читачів.

Отримані результати регіонального соціологічного дослідження «Українська художня література в читанні бібліотекарів Черкаської області» дозволили висвітлити дві гострі проблеми: недостатню професійну підготовку кадрів та незадовільну роботу по формуванню фондів української художньої літератури в ЦБС області.

Аналіз даних показав, що сільські бібліотекарі надавали перевагу українській художній літературі, а в читанні фахівців центральних бібліотек значне місце займала як українська, так і російська художня література. Серед жанрів переважали прозові твори, кожен п'ятий цікавився поезією.

Не залишились осторонь й бібліотеки Миколаївської області [6]. Тут досліджували мотиви, що впливали на вибір літератури, джерела інформації про неї, зміст читацьких уподобань бібліотекарів.

На думку експертів на характер і структуру читацьких переваг бібліотекарів більше впливали не професійні характеристики, а характеристики особистості (переважна більшість фахівців жіночої статі та різних вікових категорій), а також регіональні особливості місця проживання.

Дані дослідження виявили, що бібліотекарі віддавали перевагу таким жанрам як мелодрама, детектив, фантастика, пригоди, історична проза, а також релігійна література.

Аналіз відповідей на запитання щодо мети читання, показав, що переважають інформаційно-пізнавальні мотиви – 46,9% опитаних, бажання розваги і відпочинку – 46%, вимоги професії – 35,4%, прагнення одержати естетичну насолоду – 26,2%.

Ще один факт суперечить твердженню респондентів про свідомий підхід до читання як професійної потреби. Обидва одержані списки творів: тих, яким респонденти віддавали перевагу особисто, і тих, що вони пропонували читачам, практично співпадали.

На думку експертів, це свідчить про відсутність у більшості опитаних достатньої професійності та майстерності, вміння провести межу між власним смаком і правом читача мати інші та більш різноманітні інтереси і потреби.

Бібліотекар виявився схильним до «феномену зараження», тобто чутливим до впливу масових психологічних настроїв, коли на перший план виступає мода на певного автора. Слід зазначити, що для експертів залишилися відкритими питання стимулювання професійного читання бібліотекарів, його інформаційно-бібліографічного і методичного забезпечення.

Що саме з аспектів читання бібліотекарів цікавило дослідників у подальшому?

Виявити широту обізнаності працівників бібліотек у галузі сучасної української літератури та визначити ступінь активності її популяризації намагалися експерти під час опитування бібліотекарів м. Києва [13].

Аналіз отриманих даних показав чітку позитивну залежність між певними віковими, освітніми характеристиками респондентів та їх обізнаністю й активністю у популяризації української літератури. Отже, найбільш активною категорією бібліотекарів у згаданому аспекті були фахівці з вищою освітою, стаж роботи яких за спеціальністю 14–18 років, вік 31–45 років.

З'ясувалося, що українська література є об'єктом постійної уваги для 33,5 % опитаних; читають її час від часу – 48,7 %; 15,8% – звертаються зрідка.

Найбільше ускладнення викликало прохання висловити свою думку про одну з публікацій на тему української культури. Лише 18% бібліотекарів змогли назвати статтю, яка їх певною мірою вразила. Крім цього, лише 16 % опитаних спромоглися висунути пропозиції щодо вдосконалення засобів інформування читачів про літературні новинки.

Наприкінці 90-х років ХХ ст. Національна парламентська бібліотека України на базі бібліотек різних регіонів (1999 р., Запорізька, Одеська, Рівненська та Херсонська області) здійснила дослідження «Соціальний портрет бібліотекаря», основним завдання якого було вивчити соціально-психологічні особливості бібліотекаря у складних сучасних умовах та виявити перспективи розвитку бібліотечної професії. На жаль, за межами дослідження залишилися проблеми, які б дали повне уявлення про українського бібліотечного працівника як читача [19].

У подальшому науковців цікавили питання чи відбулися зміни у читацьких уподобаннях бібліотекаря, який вплив чинить на нього час і навколишнє середовище, як із віком та досвідом змінюється його читання? Адже від того, чим захоплювався він сам, як поєднував свої інтереси з інтересами читачів, залежало ефективне виконання соціальної ролі бібліотеки в цілому. Саме рівень культури та освіти бібліотекаря впливає на пошук нових форм і методів роботи з книгою.

Початок ХХІ ст. ознаменувався низкою нових соціологічних досліджень щодо читання фахівців бібліотечної справи, його напрямів, особливостей, недоліків та переваг. Центром вивчення даної проблеми став Київський національний університет культури і мистецтв (далі – КНУКіМ).

Питання про те, що являв собою український бібліотекар як читач на початку ХХІ століття; чи вважав бібліотекар читання своїм професійним обов'язком стали предметом аналізу бібліотекознавця та педагога Т. В. Новальської.

Протягом 2002–2003 рр. кафедрою інформаційних ресурсів і сервісу КНУКіМ було проведене вивчення «Вплив особистісного читання бібліотекарів на рівень професійної компетентності» з метою встановлення сучасної картини читання бібліотекарів, інтенсивності читання, динаміки читацьких інтересів, впливу бібліотекарів як особливої культуротворчої групи на читання користувачів.

Під час опитування «Український бібліотекар-читач» на питання щодо погодинних витрат часу на читання, жодна анкета не залишилася без відповіді. Тижневі погодинні витрати часу на читання розподілились наступним чином: 10 годин і більше – 7 % опитаних; 5–7 годин – 18%; 3–5 годин – 45%; 2 години – 20%; 1 година і менше – 10%. На запитання «Книга якого автора, прочита-

на Вами останнім часом, викликала інтерес?» 24% опитаних не змогли її назвати. Серед них найбільший відсоток сільських бібліотекарів – 10%; ті, що мешкали в районних центрах – 8% і ті, які працювали у бібліотеках столиці і обласних центрах – 6% [17].

На запитання щодо мовних переваг особистісного читання бібліотекарів більшість фахівців віддала перевагу російськомовним виданням за винятком західних областей. У цілому ж по країні перевагу виданням українською мовою віддали 18 % бібліотекарів. Причина такого ставлення полягала у стані українського книговидавництва, в широкому розповсюдженні російськомовних видань, у недостатній рекламі саме української книжки [34].

Питання «Твори яких українських авторів Вами прочитані останнім часом і являють для Вас інтерес?» 34% респондентів залишили без відповіді, і особливо прикро, що серед них виявилось 56 бібліотекарів столиці (35 % опитаних по Києву).

За даними дослідження, художні твори для саморозвитку і підвищення професійного рівня читали 30% опитаних. Це здебільшого бібліотекарі з вищою освітою, віком від 40 до 55 років і старші. Молоді фахівці читання художніх творів не пов'язували з професійними обов'язками, вважали це суто особистісною справою «для душі». На наступне питання «Чи рекомендуєте Ви найбільш цікаві твори читачам, колегам, друзям, знайомим, родині?» 22% респондентів не дали відповіді; постійно рекомендували читачам – 11%; друзям, знайомим, родині – 54 %; колегам – 13% [20].

Неможливо уявити хорошого бібліотекаря недостатньо обізнаного з сучасним літературним процесом. Та, на жаль, майже третина фахівців, під час проведеного у 2006–2008 рр. НПБ України у співпраці з Харківською державною науковою бібліотекою ім. В. Г. Короленка та рядом обласних бібліотек дослідження «Публічні бібліотеки України в контексті соціокультурного простору регіону», посилались на об'єктивні причини незнання творів та авторів сучасної літератури: через брак коштів на комплектування до бібліотек не надходять літературні новинки, часто немає можливості передплатити літературно-художні журнали [4]. Не відчували працівники публічних бібліотек в цьому питанні і допомоги від методичних центрів.

Результати дослідження виявили існування певних розбіжностей стосовно комплектування літературою, якій надають перевагу користувачі бібліотек, та яка вважається необхідною на думку бібліотекарів.

81% експертів вважали, що перевага надається літературі для навчання, в той час, коли серед користувачів цій літературі надавали перевагу лише 38% опитаних. А от важливість для користувачів літератури для відпочинку експерти недооцінювали. Такі розбіжності в поглядах могли негативно вплинути на тенденції розвитку бібліотек і комплектування їх фондів та підтвердили важливість вивчення потреб користувачів.

Кіровоградська ОУНБ ім. Д. І. Чижевського у 2006 році провела «Вивчення читаності у бібліотеках області соціально-значущої та красноразової літератури» [28]. За підсумками анкетування було виявлено прогалини у комплектуванні літературою місцевих авторів, зокрема лауреатів обласних премій. Про-

блеми вирішення цього питання були підняті в ході круглого столу з місцевими видавництвами.

Загальному пошавленню діяльності бібліотек з популяризації української літератури сприяло те, що 2007 р. був проголошений Роком української книги.

На базі Чернівецької ОУНБ ім. М. Івасюка, 12 ЦБС області та однієї ЦМБ було проведено соціологічне дослідження «Роль української книги в суспільстві та її вплив на формування національної самосвідомості» [21], метою якого стало визначення ставлення читачів до української книжки. В анкетному опитуванні взяли участь і бібліотечні працівники.

Аналіз матеріалів вивчення та оцінка діяльності бібліотечних установ області засвідчили, що важливе місце у справі популяризації української книжки та донесення її до користувачів займає чітка організація роботи, створення та реалізація розроблених планів, проектів, програм, проведення соціологічних досліджень.

Розуміючи важливу роль української книги в суспільстві, Кіровоградська ОУНБ ім. Д. І. Чижевського у 2008 р. здійснила соціологічне дослідження «Вивчення попиту на українську художню літературу» [21], що допомогло звернути особливу увагу на підвищення рівня кваліфікації бібліотечних спеціалістів і, як наслідок, на семінарах, практикумах, годинах навчання стали проводити більше оглядів української літератури, презентацій окремих творів, обговорення різних форм їх сучасної популяризації.

У ході дослідження, яке провела у 2009 р. НБУ для дітей «Мое хобі – читання», було опитано і читачів, і бібліотекарів. Читачів – щодо книг, прочитаних недавно, та книг, яких не було в бібліотеці. Бібліотекарів – стосовно заповнення таблиці нових надходжень до бібліотеки. Аналіз відповідей дав змогу визначити взаємозв'язок між книговиданням і комплектуванням бібліотечних фондів, книговиданням і читанням, поповненням фондів бібліотек новою літературою та читацькими запитами дітей.

Заслуговують на увагу результати регіонального соціологічного дослідження «Сучасна українська література в читанні молоді», проведеного у 2011 році Одеською обласною бібліотекою для юнацтва ім. В. Маяковського [29]. В анкетуванні брали участь біля двох тисяч респондентів, серед яких 21% – бібліотекарі. У ході дослідження виявилось, що про Всеукраїнські літературні конкурси більшість опитаних (65%) взагалі не чули.

У сучасних умовах на читання бібліотекарів більше впливають особисті уподобання, ніж професійні обов'язки. Перед нами більшою мірою постає бібліотекар-книголюб, аніж бібліотекар – вузький фахівець [20].

З метою вивчення відповідності загальноосвітніх і професійних знань працівників бібліотек до проблем сьогодення, вимог користувачів, Івано-Франківською ОУНБ ім. І. Франка у 2011 р. проводилося дослідження «Що і як читають бібліотечні працівники».

Цікавими є отримані результати дослідження «Читацькі пріоритети сучасного бібліотекаря», яке проводилося з метою вивчення читацьких інтересів бібліотечних працівників Житомирщини, їх професійної компетентності та за-

гальнокультурного рівня [36]. У дослідженні взяли участь фахівці Житомирської ОУНБ ім. О. Ольжича, центральних районних та міських бібліотек, міських бібліотек-філій та сільських книгозбірень – загалом 423 особи.

Свої уподобання серед видів художньої літератури респонденти розподілили наступним чином (можна було обирати декілька варіантів): класичним творам віддали свої голоси 75% опитаних, літературою історичної тематики цікавляться – 70%, люблять детективи – 31%, любовним романам надають перевагу – 39%, фантастичну літературу (фентезі) читають – 9%, полюбляють драматичні твори – 24%, звертаються до дитячих книг – 34% бібліотекарів.

На власний смак для себе літературу вибирають 94% респондентів, до слухаються до порад друзів або знайомих – 45%, за рекламою в ЗМІ – 13%, таку, що є в наявності – 15%.

На питання чи є необхідність у бібліотечних фахівців купувати книжки для власної потреби, ствердну відповідь дали 54% респондентів. Серед причин були названі такі (можна було обирати декілька варіантів): потреба постійно мати під рукою – 21% респондентів; подобається – 20%; відсутність у фонді бібліотеки – 19%; для власного розвитку – 14%; для створення власної бібліотеки – 9%; для розвитку дитини – 5%; щоб задовольнити свою цікавість – 3,5%; щоб була можливість обговорити їх з читачами – 1,6%; в подарунок – 0,4%. Не дали відповіді 84 респонденти.

На одне із найважливіших запитань: «Як прочитане може допомогти в професійній діяльності?» експерти не отримали відповіді від 96 бібліотекарів із 423 опитаних.

Проаналізувавши анкети колег, вивчивши літературні уподобання бібліотекарів Житомирщини, було сформовано десять комплектів книг сучасної української літератури для переможців проекту «Бібліотека як міст культурної інтеграції внутрішньо переміщених осіб в місцеві громади».

У 2015 році НПБ України ініційовано проведення соціологічного дослідження «Книга. Читання. Бібліотека» за участю публічних бібліотек Запорізької, Миколаївської, Полтавської, Рівненської областей та міста Києва (див. додаток 4). Можливо отримані результати стануть потужною інформаційною базою для прийняття відповідних управлінських рішень щодо удосконалення системи підвищення кваліфікації фахівців у частині удосконалення читацьких практик бібліотекарів.

«Читацьке обличчя» бібліотекаря – досить широке поняття, яке включає: начитаність та поінформованість, інформаційну культуру і культуру читання, мотиви звернення до друкованих джерел, організацію раціонального читання, а також різнобарвну палітру інформаційних потреб і професійних інтересів [33].

Використання особистого читацького досвіду на користь користувачів бібліотеки, розуміння важливості такої діяльності для підвищення якості бібліотечного обслуговування зокрема, і створення привабливої бібліотеки в очах суспільства в цілому – мають стати ознаками професійної компетентності бібліотекаря.

Сучасні технології популяризації читання серед бібліотекарів: форми роботи

*Читайте книги, обговорюйте їх із друзями,
обмінюйтеся книгами, даруйте їх одне одному.
Для книги нема нічого гіршого,
ніж бути забутою на полиці.
Коли ми їх читаємо і передаємо іншим,
ми даруємо книгам друге життя,
а своїм друзям — цілий захоплюючий світ.*
О. Рой

Предметом особливої уваги бібліотечного співтовариства є й залишається проблема організації дозвіллевого читання, адже бібліотекар-професіонал — це не лише організатор, але й лідер читання.

Читання для бібліотекаря — найважливіший елемент професійної діяльності, проте реалізація таких професійних завдань, як бути зразковим читачем і користуватися авторитетом у відвідувачів бібліотеки, тісно пов'язана з фактором часу, який співробітник бібліотеки може виділити для читання в свій особистий час або «викроїти» в процесі робочого дня.

Маємо констатувати, що, на жаль, обсяги читання у бібліотечному середовищі останнім часом значно скоротилися. При тотальному дефіциті часу багато бібліотекарів вибирають «читання для задоволення».

Широта діапазону особистих інтересів, пристрастей, цілей вибору репертуару читання бібліотекаря перш за все залежить від його інформаційної культури, пропозицій сучасного книжкового ринку та ресурсних можливостей бібліотеки або/й відділу, в якому працює фахівець.

Бібліотекар — той самий читач, але набагато більше цілеспрямований у своєму читанні. В останні роки спостерігається спад у системі підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, адміністрація книгозбірні більше покладається на самостійність бібліотекаря, його прагнення до самоосвіти. Таким чином, читання стає виключно особистою справою кожного. Чи підвищувати власний інформаційний потенціал, кожен вирішує для себе сам.

І, безперечно, передусім для того, щоб користуватись авторитетом у читача, бібліотечний працівник має орієнтуватися у значно більшій кількості документів. З огляду на це надзвичайно важливим є забезпечення систематичності і результативності самоосвіти бібліотечних фахівців, її інформаційно-методична підтримка.

До системи заходів щодо активізації читання бібліотекарів входять:

- підвищення читацької компетентності працівників бібліотек через систематичне проведення оглядів «гарячих» новинок художньої літератури, оглядів літературно-мистецьких журналів, рекомендаційної бібліографії як засобу керівництва читанням;
- організація професійного спілкування шляхом обміну думками про прочитані книги, складання відгуків та рецензій на прочитані книги та презентація їх перед колегами (у т.ч. через блоги, сайти);
- обмін досвідом про читання як однієї з базових соціокультурних практик завдяки проведенню семінарів-тренінгів, проблемних лекцій, консультацій для бібліотекарів з питань читання, з навчання їх новим формам та методам просування читання, популяризації дискусійних книжкових клубів, буктрейлерів¹.

Стимулювати мотивацію до читання серед бібліотекарів можуть наступні форми роботи:

1. Розробка та реалізація довгострокової програми «Бібліотекар, який твій читацький вибір?».
2. «Скайп»-лабораторія або вебінар² з технологій читання: заняття за примірною тематикою: «Повільне читання», «Аналітичне читання», «Маркувальне читання» (з олівцем у руках), «Види записів, якими володіє кваліфікований читач» тощо.
3. Конкурси професійної майстерності: на кращий сценарій проведення літературного квесту³, на кращий літературний синквейн (див. додаток 7), на кращу нетрадиційну книжкову виставку серед молодих бібліотекарів «Мої літературні уподобання», на кращий бібліомікс⁴ для формування домашніх бібліотек, флешбук⁵ (презентація або знайомст-

¹ Буктрейлер (від англ. *booktrailer*; *book* – книга, *trailer* – тягач, причіп) – це короткий відеоролик (тривалістю до 3 хв.) за мотивами книги, що є сучасною формою реклами книги, засобом її просування, заохочення до читання. Основне його завдання – яскраво та образно розповісти про книгу, зацікавити, заінтригувати читача. (Ковальчук С. Сучасні форми роботи в бібліотеках (інформація до словника успішного бібліотекаря / С. Ковальчук // Бібл. планета. – 2014. – № 2. – С. 24.)

² Вебінар (англ. *webinar*) – спосіб організації зустрічей онлайн, формат проведення семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою Інтернету.

³ Квест (від англ. *quest* – пошук, пошук пригод) – інтелектуально-динамічна гра, що поєднує спортивне орієнтування, розв'язання інтелектуальних завдань тощо. Основою гри зазвичай є послідовне виконання заздалегідь підготовлених завдань командами або окремими гравцями. Гра має тему, мету, певний алгоритм, якого потрібно дотримуватися. Літературний квест – це активна форма соціокультурної роботи, в якій закладено модель розвитку навичок інформаційної діяльності, а також формування позитивного емоційного ставлення до бібліотеки та процесу читання. (Ковальчук С. Сучасні форми роботи в бібліотеках (інформація до словника успішного бібліотекаря / С. Ковальчук. – Там само. – С. 25.)

⁴ Бібліомікс (від англ. *mix* – змішувати) – тематичний бібліографічний огляд, до якого включають різноманітні бібліотечні документи: книги, періодичні видання, відео-, кіно-, фоно-, фотодокументи, електронні видання, плакати, посилання та інформаційні ресурси тощо. – Там само. – С. 24.

⁵ Флешбук – розміщення фрагментів текстів видань у соціальних мережах, створення там само уривків із улюблених книг, ознайомлення з ними друзів і передплатників сторінок з наведенням цитат, ілюстрацій, особистих думок та іншої інформації. – Там само. – С. 26.

во з цікавими книжками за допомогою цитат, ілюстрацій, особистих історій успіху та іншої інформації про книгу), на кращу інсталяцію меню у бібліокафе⁶ «Книжкова смакота», на кращий стартовий пакет початківця в читанні (рекомендаційні списки), довершена рекомендація (див. додаток 8).

4. Змагання на кращу «рекламну кампанію» із просування обраної книги — буктрейлер.
5. Бібліотечний клуб як творча платформа зі створення читацьких клубів при бібліотеках.
6. Дискусійні «гойдалки», мета яких полягає у тому, що кожен із бібліотекарів протягом року читає нові книги сучасних авторів, а згодом точаться дискусії навколо прочитаного [12], або ж читання однієї книжки всім колективом книгозбірні.
7. Майстер-клас щодо сучасних підходів проведення читацької конференції — презентації книги (див. додаток 3).
8. Книжкові виставки: «Кращі книги року», «Я прочитала, і хочу розповісти...». На останній можна представити свої літературні уподобання в різні періоди життя за розділами: «Коли я згадую дитинство» (улюблені книжки у дитинстві), «Коли я юність згадую», «Коли я навчалась...» (книги періоду навчання у вузі), «Коли я працюю...».

Який досвід роботи може яскраво проілюструвати системну діяльність щодо формування читацької компетентності бібліотечних фахівців? Зокрема, привертає увагу досвід Запорізької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. М. Горького, яка на сторінках власного видання у 2009 році описала реалізацію *довгострокової програми «Бібліотекар як читач»* [22]. Програма містила два блоки. До першого увійшло ділове бібліотечне інформування. На думку колег із Запоріжжя *ділові ігри* «Як запропонувати читачам нові книги?» та «Вибір книг для читання» змогли допомогти навчити бібліотекарів діалоговим формам спілкування з читачами, опанувати мистецтво живої розповіді про книгу; *рейтинг* «Книга, про яку хочу розповісти» дозволив бібліотекарям продемонструвати власну ерудицію, професійні навички.

Заходи другого блоку програми були зорієнтовані на оперативне інформування про новинки літератури. Так, у циклі «Бесіди з бібліотекарем про літературу», колеги радили передбачити літературні години, рекламні огляди, години інформації: «Представляємо лауреатів конкурсу “Коронація слова”», «Но-

⁶ Бібліокафе – форма заходу, побудованого на зразок кафе, де в меню замість страв подають книги (за авторами, тематикою), бібліографічну інформацію, відомості про міні-заходи. – Там само. – С. 24.

ве ім'я в літературі», «Популярні імена вчора і сьогодні», «Історія в художньому слові», «Українські музи світової культури» тощо.

За порадою колег при формуванні читацької культури бібліотекаря варто передбачити проведення в колективі циклу заходів «Як представити книгу читачеві», розпочавши з консультації «Аналіз літературного твору та бесіди про прочитане в бібліотеці», продовжити на професійному тренінгу «Як рекомендувати книги для читання?», закінчити літературною грою «Що читає бібліотекар?» або професійним конкурсом «Довершена рекомендація». Отримані навички варто продемонструвати при організації виставки-діалогу «Роздуми над прочитаною книгою», «Що у нас читають?»; обговоренні «Вибір книги для читання: наука чи мистецтво?»; в усній рецензії «Тільки що прочитано». І завершував цикл «захист» читацьких формулярів бібліотекарів «Що ви читаєте сьогодні?».

У рамках підготовки до проведення конкурсу професійної майстерності «Довершена рекомендація» варто ознайомитись із проектом «Книжкова полиця видатної людини», який репрезентовано на сторінці комерційної Бібліотеки VOtaN у Facebook.

Що власне можна сказати про усну рекомендацію? Метод пропаганди книжки шляхом «живого слова» завжди займав переважне місце серед інших форм рекомендації книг і є найбільш життєвим на сьогодні. Ще у 1925 році на сторінках фахового журналу Борис Володимирович Банк відзначив, що «...усна рекомендація становить чи не $\frac{9}{10}$ всієї активної роботи книгозбірні. У примітивній формі усна рекомендація ведеться у всіх бібліотеках, без винятку; більш широко і систематично її використовують 85% книгозбірень. Користуються усною рекомендацією або беруть книги для читання, які рекомендовані бібліотечними працівниками 70% читачів» [2].

Сьогодні ж публічні бібліотеки широко використовують у своїй виставковій діяльності інформаційні стенди, мета яких зацікавити, не дати піти відвідувачу без книги. Формат їх представлення різноманітний. Наприклад, колектив книгозбірні № 33 Централізованої бібліотечної системи м. Львова запропонував читачам залишати відгуки про прочитані книги, які відразу ж представлялися на стенді «Книги читацьких симпатій», а цікаво оформлена квітка з пелюстками, де були зазначені «Улюблені письменники бібліотекарів», не лише вмотивовує до активного читання, а й є прикладом довершеної рекомендації.

Багато читачів як і раніше шанобливо ставляться до бібліотеки і бібліотекаря, прагнуть до встановлення більш тісних контактів. Але часом вони

хочуть отримати не тільки консультацію про те, які саме книги є в бібліотеці, а й обговорити з фахівцем прочитане. Читачі з пошаною ставляться до бібліотекарів, з якими можна поговорити про новинки літератури, на інші, цікаві для них теми. А також вдячні тим, хто допомагає розібратися у вже прочитаних книгах.

А що сьогодні у щоденній практиці пошуку літературних новинок використовують сучасні бібліотекарі? Повертаючись до сьогоднішнього варто зазначити, що така важлива складова популяризації читання як літературна критика, перебуває в занепаді. Ось чому саме бібліотекарі можуть зайняти нішу експертів на ринку книжкових новинок для читачів. Це може стати дуже цікавим — складання власної літературної карти ставлення до письменника. Але маємо визнати, що за свою «літературну карту» кожному доведеться відповідати перед читачем особисто.

Доречним видається питання: де брати інформацію про книжкові новинки? Найперший рівень — це власне видавництва та письменники. Переважна більшість відомих і потужних книговидавців та літераторів мають сайти, блоги (див. додаток 9). Варто їх переглядати, як великі, так і дрібніші, щоб бути в курсі книжкових новинок. По можливості до них треба додати закордонні інтернет-ресурси. Бібліотечному фахівцю, який відповідальний за організацію системи удосконалення читацької компетентності колег, варто скласти список найважливіших для них авторів, заглядати на їх акаунти, включити їх до списку своїх друзів в соцмережах.

Цифровий медіаконтент стає основним джерелом інформації та комунікації для освіченої молоді, на яку власне й спрямована мережева книжкова реклама. А відтак автори й видавці зацікавлені у найширшому використанні можливостей мережі щодо просування своїх видань і творів. Оскільки в сучасних умовах співіснування традиційної культури читання книжкових видань і використання ресурсів цифрового медіасередовища перебуває у пошуку оптимального балансу, інтернет-рекламування книжкових видань є видом не лише комерційної, а й соціальної реклами, спрямованої на збереження культурно-цивілізаційних здобутків суспільства [11].

Для активної молоді можна запропонувати організувати книжковий флешмоб в інтернеті — так званий «флешбук». Бібліотекар створює акаунт (сторінку) в будь-якій соціальній мережі на ім'я будь-якої книги і запрошує до неї якомога більше друзів. Протягом місяця знайомить їх з книгою через фрагменти тексту, ілюстрації, біографію автора, особисті переживання тощо.

Якщо використовувати медіаресурс як джерело інформації про літературний процес, бібліотечному фахівцю варто знати, що єдина спеціалізована програма «КНИГА.UA» демонструється саме на Першому національному телеканалі. Тут інформування та рекламування книжкових видань і творів різного цільового та читацького призначення здійснюється дуже сучасно та динамічно: телеанонс знайомить глядачів зі змістом випуску; коментарі дають авторитетні експерти; рубрика «Кіночитання» ознайомлює з екранізаціями творів літератури; рубрика «Літблог» представляє аудиторії твори авторів найрізноманітнішої тематики; відомі люди розповідають про свої читацькі уподобання; демонструється буктрейлер тощо.

На Першому каналі українського радіо в ефірі можна почути наступні передачі:

- «Екслібрис» — про книжкові новинки розповідає літературознавець М. Слабошпицький;
- «Літературні читання» — українська й світова література в акторському прочитанні;
- «Сторінки світової класики», що звучать у межах «Літературних читань»;
- «Книжковий сюжет» — про книжки та про все до них дотичне;
- «Поетична сторінка» — вірші українських і зарубіжних поетів;
- «Театр перед мікрофоном» — радіовистави з фондів Українського радіо.

При підготовці заходів, спрямованих на актуалізацію читання бібліотечних фахівців, варто ретельно ставитися й до книжкових премій. Відслідковувати необхідно не стільки інформацію, хто стане переможцем, скільки вивчати претендентів, зазначених у шорт-листах. Переможець премії — це, звичайно, важливо, але шорт-лист цікавіше.

Професійне читання та читання «для задоволення» є й залишається важливим елементом системи безперервної освіти бібліотекарів, а пошук організаційних шляхів його забезпечення в першу чергу спрямований на підвищення соціальної ролі книгозбірень у суспільстві. З огляду на це для фахівців буде корисним тематичний підбір матеріалів з актуальних питань бібліотекознавства, представлених на сайті «Бібліотечному фахівцю» (<http://profy.nplu.org/>) в розділі «Методисти рекомендують».

Популяризація читання серед бібліотекарів: зарубіжний досвід колег

Найважливішим для суспільства залишається заохочення громадян до читання художньої літератури, тобто читання для задоволення. Френсис Бекон вважав, що *«...є книги, які треба тільки скуштувати, є такі, котрі найкраще проковтнути, і лише деякі варто розжувати та перетравити»*. Чи можемо ми забезпечити відмінну рекомендацію літератури читачеві без постійного читання для себе?

Сьогодні зарубіжні публікації, присвячені підвищенню читацької компетентності бібліотечних працівників, відображають не тільки загальні проблеми змін яких потребує система підвищення кваліфікації, але й дискусію бібліотекознавців щодо важливості наслідків такої діяльності як для читачів, так і для бібліотекарів. Автори в більшості своїй розмірковують саме над практичним досвідом реалізації комплексних заходів популяризації читання.

Наприклад, існують інтерактивні програми читання, які розраховані на користувачів публічних бібліотек. Найвідомішою у Сполучених Штатах Америки є програма EngagedPatrons.org, яка має повністю інтегровані функції соціальної мережі [37]. Вона сприяє залученню до читання всіх категорій (а особливо молоді) користувачів публічних бібліотек, надаючи їм можливість інтерактивного спілкування з іншими читачами і бібліотечним персоналом при створенні та розповсюдженні списків книг, написанні оглядів та коментарів тощо. Особливостями програми є:

- можливість відстежувати читачами власного читання, писати коментарі та відгуки на списки один одному;
- визначати мету читання або мати можливість створювати власні цілі;
- можливість отримати відзнаки ідеального читача;
- можливість об'єднання у групи користувачів із подібними читацькими інтересами;
- можливість відстежувати бібліотечні заходи з метою додавання до них власних;
- бібліотекарі мають змогу створювати списки книг, позначивши їх як "Наш вибір" із посиланнями до власного каталогу бібліотеки;
- бібліотечні фахівці можуть легко створювати звіти роботи із читачами за обраними критеріями;
- можливість відображати банер власного сайту стосовно читання;
- легке налаштування та керування програмою;
- дружній інтерфейс для меценатів і бібліотекарів;
- немає обмежень щодо кількості програм для читання, які можна створити;
- можливість обмінюватися списками літератури з користувачами соціальних мереж Facebook, Twitter тощо;

- можливість інтеграції з «Amazon» (інтернет-сервіс, орієнтований на продаж реальних товарів масового попиту, найбільша у світі за обігом компанія, що продає товари та послуги через Інтернет) для закупівлі книжкової продукції для бібліотечних колекцій.

Із реалізацією іншої програми можна ознайомитися на сторінках журналу *American Libraries* за 2014 рік [38]. Тут Еббі Джонсон розповіла про розроблену нею програму «Несамовите читання», мета якої полягала у тому, щоб надихнути бібліотечних фахівців читати різні жанри літератури та поліпшити навички консультування читачів книгозбірень. Кожен місяць фахівці мали збиратися і обговорювати будь-який жанр або книгу, спираючись на існуючий попит користувачів. Відповідно, кожен бібліотекар повинен був прочитати одну книгу цього жанру тому, що згодом її обговорювали у групі під час тематичної зустрічі. Одночасно бібліотечні фахівці мали змогу використовувати робочий час для читання тільки у тому випадку, коли їхні найважливіші завдання уже будуть завершені.

Ефективний результат реалізації програми полягав у тому, що бібліотекарі почали читати більше, ніж будь-коли, і вибір ними книг помітно покращився. Отримуючи задоволення від цих зустрічей бібліотекарі впевнені, що програма допомагає їм у їхній роботі. Окрім того, продовжилась робота щодо укладання та доповнення списків книг, які обговорювалися на засіданнях з метою використання бібліотечними фахівцями їх в якості відправної точки для консультування читачів.

Одночасно у мережі Фейсбук можна віднайти світлину з бібліотекарями публічної бібліотеки Ольборгу (Данія), які проводять щоп'ятничні читання – ознайомлення з новими надходженнями книг. Гасло цієї книгозбірні "Ми стоїмо на голові заради вас". Дослідження рівня обслуговування в бібліотеці показало, що для того, аби громадяни відчували його покращання, бібліотекарі мають знати книги, які рекомендують [26].

А от бібліотекарі Публічної бібліотеки міста Брукліна (США) приблизно раз на тиждень надсилають зареєстрованим читачам перелік із п'яти-шести рекомендованих видань для читання, розподілених за жанрами. Також ці списки виставляються на сайті книгозбірні та для анонімного перегляду. Зрозуміло, що усі ці електронні бюлетені та консультаційні повідомлення розроблено з єдиною метою – популяризації читання для задоволення [39].

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що бібліотекар може забезпечити продуктивність читання відвідувачів книгозбірні в першу чергу як посередник між змістом книги та свідомістю читача й тому повинен знати не лише місцезнаходження видання, але й його зміст.

Веб-сервіси на допомогу організації читання

Читання — це ключ, який дозволяє дізнаватися нові слова, думати по-іншому, рухатися вперед і розуміти, що читання саме по собі є насолодою. Одного разу усвідомивши це, ми стаємо на шлях постійного читання.

У своїх дослідженнях В. Теремко окреслив особливості видавничих стратегій у період суспільних трансформацій: *«Сучасні виклики у сфері книжності, читання і видавничої справи можуть трансформуватися у новий вимір можливостей... При цьому видавничому співтовариству доведеться дбати про збереження книги і читання у просторі культури»* [11].

Знайти орієнтири в нескінченному різноманітті літератури і визначити, яка книга виявиться наступною для прочитання, — важке завдання.

Глибоке розуміння книжки приходить із обміном відгуків і думок з іншими читачами. Дискусії про прочитані книги народжують нові ідеї, розвивають мислення та мову, вчать поважати співрозмовників в дебатах й, як наслідок, досягати взаєморозуміння з оточуючими людьми.

У цьому питанні нам на допомогу приходять дружні сервіси — соціальні мережі, які створюють онлайнві платформи для відкритих дискусій навколо авторів, книги та читання. З огляду на це заслуговує на увагу інформаційна платформа Lifehacker, де експерти надають наступні поради:

- як повернути читання у свій щоденний розпорядок дня (див. додаток 2);
- як налаштувати процес читання, використовуючи відповідні веб-сервіси: «Evernote⁷», «Pinboard.in⁸», безкоштовний веб-додаток «Trello⁹»;
- як користуватися соціальною мережею «Goodreads» тощо.

Для того, щоб відслідковувати появу цікавих новинок на «Amazon'e» або на інших сайтах, варто додавати посилання на них у «Evernote» або у «Pinboard.in». Останній є сервісом соціальних закладок та відрізняється аскетичним дизайном, високою швидкістю роботи та відсутністю реклами. У кожного користувача або тега є свій feed-канал, підписавшись на який можна знайти для себе нові цікаві ресурси, у тому числі електронні бібліотеки. Після реєстрації доступна інтеграція аккаунта з «Readitlater», «Twitter'm» та іншими сервісами. Але реєстрація платна [23].

Наступна порада від експертів «Lifehacker» — книги, розміщені у закладках, необхідно своєчасно перенести в окремий список, який зручно вести за допомогою карток «Trello» або будь-якого іншого схожого сервісу. При цьому перелік книг, які плануються до читання, бажано розділити на дві групи-

⁷ Evernote — онлайн-сервіс та ряд додатків для різних платформ, призначених для збереження, синхронізації та пошуку приміток, в тому числі текстових записів, веб-сторінок, списку задач, фотографій, малюнків, електронної пошти та ін. Evernote дає змогу запам'ятовувати будь-яку інформацію — незначну чи дуже важливу — на комп'ютері, телефоні, планшеті чи через веб-браузер.

⁸ Pinboard.in — зберігає закладки, тегує їх, підтримує мобільні пристрої, розгортає скорочені посилання до нормального виду та багато іншого.

⁹ Trello — організатор важливих заходів і справ із можливістю додавання нових заміток і сортування їх за розділами, архівування та зберігання їх в одному місці.

колонки: наприклад, «До прочитання!» та «Бронювання». У перший розділ включати книги, які хотілося б прочитати в найближчому майбутньому, а в другий – відправляти твори, час яких ще не настав.

Варто складати дайджести прочитаних книжок аби не витратити часу на пригадування змісту нецікавих книг. Вести дайджест прочитаного можна, наприклад, у «Evernote», й тоді нотатки будуть доступні дописувачу в будь-який час і в будь-якому місці. Взагалі-то конспектування книг допомагає не лише краще запам'ятовувати їх зміст, а й в будь-який момент апелювати цитатою улюбленого автора.

Найпотужнішим онлайн-сервісом для бібліофілів є «Wattpad», користувачі якого мають доступ до 10 мільйонів безкоштовних книг – як класики, так й останніх бестселерів. «Wattpad» – спільнота не лише для читачів, а й для письменників-початківців: щодня на ресурсі з'являється понад 10 000 оповідань із 50 країн світу.

«Goodreads» — соціальна мережа, яку можна назвати «"Facebook" для книголюбів», дозволяє вести віртуальну картотеку прочитаних книжок – таких, що читаються на даний час, та відкладених до прочитання, обмінюватися рекомендаціями з друзями. Така собі цілісна екосистема для взаємодії книголюбів, письменників і видавців. Книги в профілі розташовуються на книжкових полицях: за замовчуванням пропонуються полки «Read» (прочитані), «Currently-Reading» (читаю зараз), «To-Read» (до прочитання) й «Favorites» (улюблені книжки). Додатково існує можливість створити будь-яку необхідну кількість «книжкових полиць» — наприклад, для впорядкування книг за жанрами [32]. При бажанні можна написати відгук або цілу рецензію, поставити оцінку книзі (від однієї до п'яти зірочок), вказати дати початку та завершення читання, відзначити імена друзів, яким ви хочете порекомендувати цю книгу, вказати на якій сторінці ви перебуваєте тощо.

У «Goodreads» існує певна соціальна ієрархія: користувачі, які мають на своєму профілі понад 50 книжок, отримують право вважатися «Бібліотекарями». Власники цього статусу можуть редагувати дані про книги та авторів, об'єднувати в списки різні видання однієї і тієї ж книжки, поповнювати каталог електронних пристроїв для читання. Проте існує один недолік — це глибоко захований сервіс інформування про новинки місяця.

Якщо «Goodreads» – ода класичній літературі, то «Readrate» віддає перевагу новинкам: численні списки «найочікуваніших книг року», неймовірна кількість рецензій на нові видання, «рейтинги від знаменитостей», окремий розділ «новини у світі літератури». Серед недоліків цієї соціальної мережі варто відмітити невеликий вибір опцій щодо власної книжкової колекції (є функції «планую прочитати», «читаю», «подобається»).

У будь-якому колективі є ті, хто багато та жадібно читає, намагаючись першими дізнатися про книжкові новинки, і такі, хто обмежуються творами лише свого улюбленого жанру. Проте, статус читання як найвищого людського духовного заняття анітрохи не змінився й ніщо не поставить його під загрозу. Сучасні підходи до планування процесу читання бібліотечних фахівців із використанням інформаційних технологій сприятимуть у подальшому розширенню спектру інтерактивних послуг, які надаватиме бібліотека своїм користувачам.

Вправа «Правила роботи групи»

Проведення вправи серед учасників семінару дисциплінує та полегшує роботу, а упорядкування тренером правил разом із групою створює атмосферу спільних зусиль.

Необхідною умовою вправи є послідовне подання учасникам правил з їхніми роз'ясненнями та їх позитивне спрямування. Перші правила пропонує тренер, інші – учасники. Після запису кожного правила необхідно запитати: «Чи всі погоджуються із цим правилом?», «Чи всі розуміють, що означає це правило?»

Мета: акцентувати увагу учасників на дотримання правил роботи в групі.

Час: 3–7 хв.

Запропонуйте групі прийняти наступні правила роботи і спілкування під час тренінгу:

1. Приходити вчасно.
2. Бути лаконічним.
3. Говорити по черзі.
4. Бути доброзичливим.
5. Правило «вільної руки» та «вільної ноги».
6. «Тут і тепер».
7. Говорити від себе.
8. Обговорити дію, а не особу.
9. Бути толерантним.

Дуже важливо, щоб усі присутні погодилися з кожним правилом, прийняли його. Коли хтось із групи пропонує додаткове правило, його можна включити до переліку, якщо воно відповідає ненасильницькій, дружній атмосфері, не суперечить іншим правилам і група його приймає. До додавання нових правил потрібно ставитися обережно.

Якщо хтось із учасників не погоджується з одним або декількома правилами, варто роз'яснити, що це правило корисне для досягнення мети тренінгу. Можна запитати думку групи. Якщо докази усе ж виявляться непереконаливими для людини, варто просто попросити довіритися Вам і прийняти правило, а пізніше можна буде обговорити його доцільність.

Деякі правила можна записати символами.

За матеріалами сайту <http://psy.rv.ua>

*Три дні не прочитаєш нового – і мова стане нудною
Китайське прислів'я*

Як повернути читання у свій щоденний розпорядок дня

Складіть список книг для читання

У кожного із нас є книги, при погляді на які ми зітхаємо й говоримо: «Ну ось вийду на пенсію, піду у відпустку, закінчу проект ... і обов'язково прочитаю». Потім назви цих книг вивітрюються з пам'яті. Тому складіть і повісьте на видне місце список книг, які ви хочете прочитати.

Слідуйте своїм інтересам

Намагайтеся читати тільки те, що вам дійсно цікаво. Не звертайте уваги на модні тренди та списки «найкращих книг всіх часів і народів». Читання – це захоплююче і приємне заняття для вашого мозку, а не продовження роботи або навчання.

Виберіть відповідний носій

Сьогодні для любителів читання справжнє роздолля: по-старому гортайте сторінки паперової книги, водіть пальцем по екрану планшета або електронної книги, вдивляйтеся в екрани мобільних гаджетів. Кожен спосіб читання має право на існування, головне, щоб він підходив особисто вам.

Робіть записи

У виробленні звички важливе відчуття прогресу і усвідомлення своїх успіхів. Тому не лінуйтеся записувати назви прочитаних книг, основні висновки та знання, які ви отримали, цитати, що сподобалися, і своє загальне враження.

Виберіть час

Одна з основних перешкод на шляху до читання – це відсутність часу. Тому намагайтеся розгребти у своєму графіку хоча б півгодини для читання.

... і місце

Чомусь вважається, що читання – це таке заняття, яким можна займатися, висячи однією рукою на поручні електрички. Ні. Обладнайте собі комфортне і, найголовніше, спокійне місце, де ніхто не буде вас відволікати. Доведіть не тільки своєму мозку, а й всьому тілу, що читання – це дійсно задоволення.

*За матеріалами книжкового ресурсу «Друг Читача» –
<http://vsiknygy.net.ua/neformat/39581/>*

Технологія проведення читацької конференції — презентації книги

Крок 1. Напишіть назву, автора та жанр (або тему) двох-трьох вподобаних вами книг, які були прочитані протягом останнього місяця.

Крок 2. Розподіліться на пари. Завдання доповідача – назвати книги партнеру і розповісти в одному-двох реченнях, про що в них йдеться мова. Завдання слухача – вибрати цікаву для себе книгу. У результаті діалогу в кожній парі виокремлюються дві книги для обговорення.

Крок 3. Всі пари називають обрані книжки. Загальний список книг записується на дошці.

Крок 4. Парна робота: доповідача і слухача. Доповідач розповідає про свою книгу. Слухач має представити книгу доповідача аудиторії, тому він слухає уважно, задає питання, робить помітки в своєму журналі читання. Доповідь повинна бути стислою. Доповідач не стільки переказує сюжетну лінію, скільки ділиться враженнями. Мета доповіді – порекомендувати (або не рекомендувати) книгу до прочитання.

Крок 5. Вислухавши доповідь, поставивши уточнюючі запитання, зробивши примітки, слухач обмірковує 2–3 хвилини план презентації книги для аудиторії. Якщо він теж читав книгу, може висловити власну думку.

Крок 6. Відбувається зміна ролей. Процедура повторюється. У результаті кожна з пар готова представити на розсуд аудиторії дві книги, розповідаючи при цьому про книгу свого партнера. Під час презентації варто використовувати наступні слова та вирази: вважає, здається, на його (її) думку, думає або передбачає, поділяє точку зору тощо.

Крок 7. Презентація книг. Якщо з'явилися запитання до доповідача, слухачі записують їх у свої читацькі щоденники, роблячи при цьому короткі нотатки. Мета роботи групи – скласти список книг для читання на наступний місяць. Всі члени групи ранжують книги по порядку їх майбутнього прочитання.

Крок 8. Обговорення. Кожен із членів групи оголошує свій список з книг, складений ним під час конференції, і пояснює, чому дана книга стоїть на певному місці. Наприклад, подобається автор, зацікавила тема, проблема, сподобалися персонажі, сподобалася презентація книги.

Крок 9. Оцінка конференції: що і скільки дізнався кожен з учасників, що і скільки з презентованого хочуть ще прочитати?

Використано джерело: Чуносова Л. К. Читательская конференция как стратегия развития интереса к чтению [Электронный ресурс] : материалы мастер-класса / Л. К. Чуносова // Единая коллекция цифровых образовательных ресурсов: [Федеральное хранилище] – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: <http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/79a1ffad-7560-4a96-911a-caffaad39907/208.pdf> (дата обращения: 07.10.2015). – Название с экрана.

За матеріалами сайту Національної
парламентської бібліотеки України
<http://profy.nplu.org/articles.php?lng=uk&pg=2252>

АНКЕТА БІБЛІОТЕЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Шановні колеги!

Запрошуємо Вас стати експертом у соціологічному дослідженні «**Книга. Читання. Бібліотека**», мета якого – дослідити стан і рівень популярності читання у нашому суспільстві. Нас цікавить Ваша думка з даного питання, підкріплена досвідом роботи у бібліотечних закладах. Будемо вдячні за Ваші відповіді.

1. Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що зараз стали менше читати

1.1. так, погоджуюсь

1.2. ні, це хибне уявлення

1.3. так, але це стосується лише читання в бібліотеці, а не самого процесу

1.4. інше _____

2. Як Ви вважаєте, який відсоток мешканців Вашого регіону можна назвати читаючим? _____

За останній 5 років цей відсоток

2.1. збільшився

2.3. залишається незмінним

2.2. зменшився

2.4. інше (що саме?) _____

3. Чи сприяє мережа Інтернет поширенню читання ?

3.1. так Яким чином? _____

3.2. ні Чому? _____

4. Як змінилось останнім часом відвідування бібліотек користувачами?

4.1. стали відвідувати частіше

4.3. так, як і раніше

4.2. стали відвідувати рідше

4.4. інше _____

5. З яких причин, на Вашу думку, людина не користується бібліотекою?

5.1. немає вільного часу;

5.2. немає потреби в читанні;

5.3. достатньо домашньої бібліотеки;

5.4. не задовольняє фонд бібліотеки;

5.5. бібліотека розміщена в незручному місці;

5.6. зникла потреба в послугах бібліотеки у зв'язку з закінченням навчання;

5.7. бере книги у знайомих;

5.8. все потрібне читає в Інтернеті

5.9. інше (що саме?) _____

6. Як Ви оцінюєте читання у вашому житті?

- 6.1. один із важливих засобів самовдосконалення і розвитку;
- 6.2. непоганий спосіб для проведення вільного часу;
- 6.3. не завжди виправдана трата часу – те ж саме можна дізнатись по радіо і телебаченню, знайти в Інтернеті;
- 6.4. джерело нових знань;
- 6.5. засіб для придбання додаткового життєвого досвіду та вирішення особистих проблем;
- 6.6. можливість відійти від повсякденних проблем і знайти душевне заспокоєння;
- 6.7. не читаю і не вважаю за потрібне
- 6.8. інше _____

7. Якщо у Вас з'являється вільний час, витрачаєте його на:

7.1. заняття спортом	7.7. перегляд телевізійних передач
7.2. відвідування театру	7.8. хобі
7.3. кіно	7.9. спілкування з дітьми, онуками
7.4. читання газет та журналів	7.10. похід у нічний клуб, казино, дискотеку
7.5. читання книг	7.11. колективи та гуртки народної творчості
7.6. комп'ютерне спілкування, ігри	7.12. зустріч з друзями
7.13. інше _____	

8. Як часто ви читаєте книги чи періодичні видання?

8.1. щодня	8.5. читаю під час підготовки до іспиту чи з професійної необхідності
8.2. декілька разів на тиждень	8.6. завжди не вистачає часу на читання
8.3. раз на тиждень	8.7. взагалі не читаю
8.4. час від часу	8.8. Ваш варіант відповіді
-

9. Що ви любите читати

9.1. газети	9.6. фантастику
9.2. журнали	9.7. любовні романи
9.3. художню літературу класичну	9.8. науково-популярну та пізнавальну
9.4. художню літературу сучасну	9.9. за фахом
9.5. детективи	9.10. довідкову
	9.11. інше _____

10. Чи достатньо обізнані Ви з сучасним літературним процесом ?

10.1. так	10.2. майже ні

11. Якщо „Ні”, то що заважає?

11.1. до бібліотеки не надходять літературні новинки

11.2. у професійній пресі мало публікацій даної тематики

11.3. інше. Що саме? _____

12. Звідки Ви зазвичай дізнаєтесь про книги , які хочете прочитати?

12.1. від друзів, знайомих, колег по роботі;

12.2. з каталогу бібліотеки;

12.3. вибираю у книжкових магазинах;

12.4. просто «попадаються на очі»;

12.5. із ЗМІ;

12.6. з Інтернету;

12.7. Ваш варіант відповіді _____

13. Де Ви особисто берете книги для читання ?

13.1. купую

13.2. в бібліотеці

13.3. у друзів, знайомих, колег по роботі

13.4. «скачую» з Інтернету, читаю в Інтернеті

13.5. інше _____

14. Якій книзі Ви віддасте перевагу - традиційній чи електронній ?

14.1. традиційній

14.2. електронній

14.3. поєдную ці два види

14.4. інше-

15. Скільки в середньому книг Ви прочитали за останні півроку ?

16. Яка книга, прочитана за останній час (останні півроку), справила на Вас найбільше враження? Вкажіть назву і автора книги.

17. Яка форма популяризації книги, на Вашу думку, є найбільш ефективною?

17.1. зустрічі з авторами книг; .

17.2. читацькі конференції; .

17.3. книжкові виставки;

17.4. фестивалі книг;

17.5. презентації нових видань

17.6. літературні або поетичні вечори

17.7. організація клубів любителів книги

17.8. Ваш варіант відповіді _____

18. У чому Ви бачите сильні та слабкі сторони бібліотеки сьогодні (якщо сильні, поруч поставте „+”, якщо слабкі – „-”,)

18.1. в інформаційних ресурсах бібліотеки

18.2. в науково-бібліографічній діяльності

18.3. в культурі обслуговування читачів

18.4. в повному задоволенні запитів користувачів

18.5. в оперативності надання інформації

- 18.6. в обсязі наданих послуг для користувачів
- 18.7. у комфортності умов роботи бібліотеки (режим, доступність та ін.)
- 18.8. у масовій роботі
- 18.9. у технічному оснащенні бібліотеки
- 18.10. у роботі з людьми з обмеженими можливостями
- 18.11. у роботі з дітьми
- 18.12. у роботі з пенсіонерами
- 18.13. у роботі з національними меншинами
- 18.14. у співпраці з органами влади, громадою
- 18.15. у формуванні високопрофесійного колективу бібліотеки
- 18.16. інше (що саме?) _____

19. З чим пов'язані перспективи бібліотек:

- 19.1. універсальність фондів
- 19.2. наявність доступу до Інтернету
- 19.3. створення електронної бібліотеки
- 19.4. наявність довідково-консультаційних центрів з різних питань
- 19.5. у взаємодії з громадою
- 19.6. забезпечення дозвілля та спілкування
- 19.7. підвищення кваліфікації бібліотечних працівників
- 19.8. інше (що саме?) _____

20. Як Ви вважаєте, хто відіграє вирішальну роль у прищепленні звички читати?

20.1 сім'я	20.4. друзі
20.2. школа	20.5. суспільна думка
20.3. бібліотека	20.6. Ваш варіант відповіді

21. Які шляхи заохочення до читання Ви запропонували б?

22. Повідомте, будь ласка, деякі дані про себе:

вік: 18-35 років 36-45 років 46-60 років понад 60 років

освіта: середня середня спец. вища бібліотечна вища

стаж роботи у бібліотеці:

1-3 роки 4-10 років 11-20 років 21-30 років понад 30 років

Дякуємо за участь у дослідженні

План проведення заняття творчої лабораторії за темою
«Бібліотекар – лідер читання»

До програми входять наступні заходи:

– *Міні-семінар* «Книги, які вчать нас жити». За останні кілька років на книжковому ринку збільшилася частка книг, які надають нам корисні поради на всі випадки життя: що і як носити, як влаштувати особисте життя, як поліпшити сімейний добробут, як знайти гармонію? Для учасників семінару пропонується тематичний огляд літератури.

– *Практична гра* «Склади довершену рекомендацію». Аудиторія ділиться на групи по 5-6 осіб, учасники обирають книгу, за якою складають рекомендації для «романтиків», «інтелектуалів», «естетів», і тих, хто шукає в художніх книгах тільки конкретну інформацію.

– *Майстер-клас* по розробці серії бібліоміксів «Твій читацький гороскоп». Кожна підготовлена закладка враховує психологічні особливості певного знаку Зодіаку і має містити список художніх книг, які бібліотекар радить прочитати.

– *Конкурс на кращу виставку-презентацію*: "Книги, в яких збуваються мрії" та "Заручники островів". Учасники готують презентації заздалегідь, презентуючи їх як домашнє завдання.

– *Підведення підсумків* «Велике коло». По закінченні засідання творчої лабораторії всі учасники збираються разом і сідають по колу, обличчям один до одного. Кожному з присутніх належить висловити власну думку про щойно завершене змагання. Важливо дотримуватися цього правила: оцінка буде емоційно забарвленою, об'єктивною, якщо «велике коло» відбудеться відразу по закінченні зібрання. Думка учасників у даному випадку розглядається як оцінка експертів. Думка організаторів може стати способом мотивації персоналу до підвищення кваліфікації. Ефективність методу значно зростає, якщо і до початку засідання скликалося «велике коло» у тому ж складі для з'ясування можливих очікувань.

Рекомендований перелік питань експрес-опитування перед проведенням «круглого столу» із проблем читання бібліотекарів:

1. Яка з прочитаних останнім часом книг справила на Вас сильне враження: позитивне або негативне?
2. Чи були у Вас випадки, коли перегляд фільму або вистави спонукав звернутися до книги?
3. Якщо Ви маєте схильність до перечитування, до яких книг Ви звертаєтеся найчастіше?
4. Чи маєте Ви жанрові уподобання?
5. Чи є такі твори, які Ви прочитали під впливом читачів?
6. Якби Вам потрібно було вибрати незаслужено забуту книгу, яку б вибрали Ви?
7. Як Ви вважаєте, наскільки співвідносяться ваші знання української книги і знання світової художньої літератури?
8. Чи траплялося Вам прочитати фантастичний твір, який вважали за доцільне порекомендувати для прочитання читачам?
9. Чи існують улюблені літературні персонажі, які по особливому вплинули на Вас?
10. Чи маєте Ви звичку ознайомлюватися з літературною критикою? Наведіть приклад, коли від такого читання Ви отримували задоволення.

Із статті: Нестерович Л. Библиотекарь нечитающий: исключение или тенденция [Электронный ресурс] / Людмила Нестерович // Библиотека в школе: электронные СМИ. – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: <https://lib.1september.ru/2005/01/4.htm> (дата обращения: 07.10.2015). – Название с экрана.

Слово «**синквейн**» походить від французького слова «п'ять» і означає «вірш, що складається із п'яти рядків». Синквейн – це не звичайний вірш, а вірш, написаний відповідно до певних правил. У кожному рядку задається набір слів, які необхідно відобразити у вірші.

Історія виникнення синквейну

Виникла ця форма в Америці на початку ХХ століття і сформувалася під впливом популярної на той час японської поезії. Вперше вона була розроблена американською поетесою Аделаїдою Крепс.

Синквейн є вільною творчістю, для його написання потрібно знайти найбільш значущі елементи в інформаційному матеріалі, а згодом зробити висновки і коротко їх висловити. Вигадування синквейну є своєрідним інструментом для синтезу отриманої інформації.

Правила написання синквейну:

- 1 рядок (тема синквейну) – одне слово (іменник або займенник);
- 2 рядок – два слова (частіше – прикметники або дієприкметники, які описують властивості або ознаки вибраного об'єкта);
- 3 рядок – три слова (третю сходинку утворюють три дієслова або дієприкметники, які описують дії, характерні для об'єкта);
- 4 рядок – чотири слова (фраза з чотирьох слів, в якій автор висловлює своє особисте ставлення до об'єкта, про який іде мова);
- 5 рядок – одне слово (завершує вірш одне слово-резюме, яке дає характеристику об'єкту).

У чому ж ефективність синквейну?

Синквейн – це спосіб залучення до читання. Його можуть скласти всі, але тільки після прочитання книги.

Синквейн – це гра.

Синквейн – це форма вільної творчості. При складанні синквейну кожен може реалізувати свої творчі, інтелектуальні здібності.

Приклади синквейну:

Синквейн

Пятистрочный, вдумчивый.
Изумляет, заряжает, напутствует.
Для поэта отличный плюс –
Такой союз!

Акунин

Талантливый, самодостаточный;
Читает, удивляется, грустит;
Хорошо проводит время;
Мистификатор.

Людмила Улицкая

Умная, проникательная.

Искренность, правдивость, пронзает.

Хорошие книги, выстраданные.

Рекомендую!

«Захар Беркут» І. Франка

Старий, мудрий.

Вирішує, радить, захищає.

Закликає тухольців до єдності.

Ватажок.

Використані джерела:

1. Библиотекарь читающий рекомендует... [Электронный ресурс] // Calameo : сервис. – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: <http://ru.calameo.com/books/00153832834c3804f23a9> (дата обращения: 07.10.2015). – Название с экрана.

2. Дідух О. К. Синквейн – один з прийомів активізації зв'язного мовлення [Електронний ресурс] / О. К. Дідух // SvitPPT : сервіс. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://svitppt.com.ua/ukrainska-literatura/sinkveyn-odin-z-priyomiv-aktivizacii-zvyaznogo-movlennya.html> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.

3. Конкурс «Меткое слово – идея готова!» [Электронный ресурс] : (проект) // Библиосейшн : блог ЦБС г. Белова Кемеров. обл., РФ. – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: http://bibliosejshn.blogspot.com/2011/07/blog-post_26.html (дата обращения: 07.10.2015). – Название с экрана.

4. Черняк М. Маленький словарь про большую книгу : к вопросу о воспитании литературы «нулевых» годов / Мария Черняк // Библ. дело. – 2011. – № 8. – С. 2–6.

5. Як писати синквейн? [Електронний ресурс] // Корисні поради : Online журн. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://poradumo.pp.ua/biznes/3346-yak-pisati-sinkveyn.html> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.

Додаток 8

Проти системи: 11 найкращих книг

Книги, які змусять задуматись і зрозуміти. У час змін ми повинні бути озброєні знаннями, ентузіазмом, любов'ю до Батьківщини і впевненістю у тому, що зможемо зламати систему!

1. "Прекрасний новий світ" Олдос Гакслі

Роман-антиутопія. Суспільство року 632-го гармонійне, щасливе, гуманне й засноване на досягненнях науки й техніки. Людей вирощують у пробірках, ретельно відбираючи генетичний матеріал для створення, як працівників полів і заводів, так і керівників держави. Шляхом генетики та виховання у людей формують повне сприйняття призначеного для них статусу в суспільстві. В суспільстві панує абсолютна сексуальна свобода — кожен належить всім однаково, от лише народжувати дітей не можна, але нікому таке й на думку б не спало. Сім'ї, звісно, немає, тож немає дурних сімейних свар.

Отже маємо штучно створену гармонію для людини та суспільства. За наявності хоча б мінімального дискомфорту особа мусить прийняти сому — наркотик щастя без побічних ефектів. Є щастя та немає свободи, свободи вибору, свободи думки.

2. "Ми" Євген Замятін

Роман написаний у формі щоденника, який веде головний герой. Описується суспільство жорсткого контролю над особистістю: імена і прізвища замінені буквами і номерами, держава контролює навіть сексуальне життя.

3. "Процес" Франц Кафка

«Процес» є центральним твором літературної спадщини Кафки. Вранці, в день свого тридцятиріччя, Йозефа К. заарештовують, не називаючи причини, двоє співробітників якоїсь організації. Однак Йозеф продовжує вести своє життя, як і раніше, оскільки організація не остерігається його втечі. Йозефа запрошують до суду, відвідують вдома і на роботі, переслідують. Весь цей час він намагається з'ясувати причину свого арешту, але ніяк не може почути правди від бюрократів, що його оточують.

4. "1984" Джордж Орвел

Роман розповідає історію Вінстона Сміта і його деградації під впливом тоталітарної держави, в якій він живе. Написаний чотири з гаком десятиліття тому, цей роман і сьогодні зберігає свою актуальність.

5. "Убити пересмішника" Харпер Лі

Книга складається із окремих новел зі спільними героями, розповідь ведеться від імені маленької дівчинки на ім'я Джейн Луїз Фінч. Книга має очевидний виховний, дидактичний характер і торкається серйозних тем: дорослішання, становлення характеру, відповідальності, доброти, мужності, людяності, міжрасових стосунків.

6. "Бійцівський клуб" Чак Паланік

Сюжет розгортається навколо безіменного героя, який бореться із своїм наростаючим дискомфортом через консюмеризм і зміни по відношенню до чоловічої статі у американській культурі. Намагаючись подолати це, він створює підпільний бійцівський клуб як радикальну форму психотерапії.

7. "451⁰ за Фаренгейтом" Рей Бредбері

451⁰ за Фаренгейтом – температура, при якій займається і горить папір. Філософська антиутопія Рея Бредбері малює безпросвітну картину розвитку постіндустріального суспільства; це світ майбутнього, в якому усі письмові видання безжально знищуються спеціальним загоном пожежних, а зберігання книг переслідується законом, інтерактивне телебачення успішно служить загальному одурманюванню, каральна психіатрія рішуче розбирається з рідкісними інакодумцями, а на полювання за невиправними дисидентами виходить електричний пес.

8. "Політ над гніздом зозулі" Кен Кізі

В основу роману ліг досвід роботи Кена Кізі у психіатричній лікарні, у котрій проводили «ЛСД-сесії» та робили досліди із використанням сильнодіючих наркотиків.

9. "Над прірвою у житті" Джером Д. Селінджер

Єдиний роман Селінджера – «Над прірвою у житті», став переломною віхою в історії світової літератури. І назва роману, і ім'я його головного героя Холдена Колфілда стали знаменними для багатьох поколінь молодих бунтарів – від хіпі до сучасних радикальних молодіжних рухів.

10. "Джентльмени і гравці" Джоан Харріс

Привілейована школа Сент-Освальд завжди славилася бездоганим порядком. Важко навіть уявити, що тут може статися щось зухвале, обурливе, кричуще. Однак це відбувається. Починається з якихось дрібних непорозумінь, але поступово події наростають. Проти Сент-Освальд ведеться таємна війна, яка призводить до її повного руйнування. І ніхто не знає, що коріння того, що відбувається сягає у минуле, коли одна дитина твердо вирішила помститися школі за своє приниження.

11. "Атлант розправив плечі" Айн Рейд

Як свідчить робоча назва «Страйк», у книзі описано Сполучені Штати, коли провідні промисловці та бізнесмени відмовляються від спроб уряду використувати їхню працю задля «суспільного блага». Головна героїня – Дагні Тагарт, спостерігає занепад суспільства в той час, як уряд поширює свою владу на всю промисловість, а найпродуктивніші представники суспільства під керівництвом невідомого Джона Галта поступово зникають. Галт описує страйк, як спробу «зупинити мотор світу» вилученням «мізків», котрі рухають прогрес та продуктивність суспільства вгору. Через цей страйк творчі «мізки» намагаються показати, що економіка та суспільство зруйнуються без мотиву отримання прибутку та зусиль раціональних і продуктивних представників.

За матеріалом: Астапчук Олена. Проти системи: 11 найкращих книг [Електронний ресурс] // Територія твого розвитку : сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://terytoriya.com.ua/index.php/rekomendatsiji/knigi/87-proti-sistemi-10-knig-yaki-dopomozhut> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.

Додаток 9

*Люди діляться на дві категорії: на тих, хто читає книги,
і тих, хто слухає тих, хто читає.
Бернард Вербер*

Корисний контент: конкурси, рейтинги, дружні поради до читання та рецензії, літблоги

1. Список найкращих українських художніх книг останнього десятиліття (2005-2015) – http://zik.ua/ua/news/2015/07/17/nazvano_80_naykrashchih_ukrainskyh_knyzhok_za_ostannie_de_syatylittya_608164
2. Добірка містить в собі 100 кращих творів написаних українськими письменниками, які оцінені читачами LiveLib. У добірку не включені сучасні українські письменники і твори – <http://www.livelib.ru/selection/18272>
3. «Що почитати. Рецензії. Новинки» або «14 найкращих українських книг 2014 року» на книжковому ресурсі «Друг Читача» – <http://vsiknygy.net.ua/>
4. Найкращі книги, перекладені українською – ТОП-20 (створили рейтинг найкращих романів ХХ століття за версією книжкового порталу **Goodreads**) – <http://alwaysbusymama.com/obrazovanie/samorazvitie/item/460-najkrashchi-knigi-perekladeni-ukrajinskoyu-top-20.html>
5. 24 сучасних українських письменники, яких варто прочитати – http://24tv.ua/ukrayina/24_suchasnih_ukrayinskih_pismenniki_yakih_varto_prochitati/n599875
6. 10 найбільш обговорюваних книг у Twitter за 2014 рік – <http://inspired.com.ua/books/10-top-books-twitter-2014/>

Рейтинги

1. Переможці Всеукраїнського рейтингу «Книжка року 2014» – <http://www.telekritika.ua/kontekst/2015-02-04/103322>
2. Довгий список найкращих дитячих книжок 2014 року від щорічника «Рейтингу критика: найкращі дитячі та підліткові книжки року» на сайті «**Barabooka**» – <http://www.barabooka.com.ua/dovgij-spisok-najkrashhih-dityachih-knizhok-2014-roku-vid-rejtingu-kritika/>
3. GoodReads Choice Awards: Найкращі книги 2014 (Фантастика; Пригода & Триллер; Історична фантастика; Фентезі; Романтика; Жахи; Гумор; Документальна книга; Мемуари і автобіографії; Історія & Біографія; Продовольчі та кулінарні книги; Романи і графічні комікси; Поезія; Кращий дебют Goodreads Автор; Краща бізнес книга) – <http://www.goodreads.com/>
4. Список найкращих українських художніх книг останнього десятиліття (2005–2015): рекомендовані учасниками читацького марафону. Ініціатором складання такого рейтингу стала жителька Краматорська, засновниця конкурсів «Зимові читання» та «Літні читання» Оксана Проселкова – http://zik.ua/ua/news/2015/07/17/nazvano_80_naykrashchih_ukrainskyh_knyzhok_za_ostannie_desyatylyttya_608164

Переможці конкурсів

1. Переможці конкурсу «Найкраща книга 22 Форуму видавців» (2015) – <http://uabooks.info/ua/news/market/?pid=4262>
2. Коронація слова: міжнародний літературний конкурс романів, п'єс, кіносценаріїв, пісенної лірики та творів для дітей – <http://koronatsiya.com/>
3. Книга року BBC–2015 – http://www.bbc.com/ukrainian/society/2015/10/151007_book_long_list_2015_nk
4. «Гранослов»: міжнародний літературний конкурс кращих творів молодих українських літераторів відновив свою роботу у 2015 році.
5. Всеукраїнський конкурс «Краща книга України» щороку проводить Держкомтелерадіо України з метою популяризування української книжки та сприяння вітчизняному книговиданню.

Рецензії

1. «ЛітАкцент»: спільний проект Національного університету «Києво-Могилянська академія» та видавництва «Темпора» – <http://litakcent.com/>
2. Рецензії на книги, відгуки про прочитане, рейтинг – кращі книги – http://findbook.com.ua/uk/top_knigi_suchukrlit
3. «Ре: цензії» на порталі «**Буквоїд**» – <http://bukvoid.com.ua/reviews/>
4. На сайті «Жива книга» публікуються авторські рецензії на літературні твори – <http://livekniga.ru/>
5. «Критика»: міжнародний огляд книжок та ідей – <http://krytyka.com/ua>
6. Тут зібрані рецензії на книги і твори, літературна критика від читачів – <http://buku.com.ua/book>
7. «Read and Love»: арт-блог. Рецензії на прочитані книги, переглянуті фільми, прослухану музику – <http://readandlove.com/category/books/reviews/>
8. «Мережа знайомств для шанувальників книг» – http://book.ua/review_list
9. «Книги як друзі»: огляди, підбірки, новинки – <http://bookdigest.com.ua/>
10. «Litcentr»: промоція літератури і читання. Створення єдиного інформаційного поля для анонсування конкурсів, фестивалів, заходів. Поширення інформації про українську літературу та її персоналії в Україні та за її межами – <http://litcentr.in.ua/>
11. Проект «Книжкова скриня»: інформація про нові книги. Мета проекту: розповісти про якомога більше цікавих якісних книжок сучасних українських авторів і перекладів творів

для дітей та юнацтва. Основна увага приділена україномовним книгам, виданим протягом останніх 25 років. Усі бажаючі можуть приєднатися до проекту як рецензенти, автори відгуків про цікаві книги для дітей або як читачі і коментатори – <http://bookchest.livejournal.com/>

12. Видавництво Старого Лева. У розділі «Клуб читачів» підрозділ «Рецензії» – <http://starylev.com.ua/club/category--recenziyi>

Відкриті групи в соціальній мережі Facebook

1. «Літературна критика in UA».
2. «Українська сучасна література».
3. «Говорить письменник».
4. «Книги: рецензії та відгуки»: розважальний сайт.

Літературні блоги

1. О проекте: Музыка. Новости. Объявления. **Радио КПИ** вещает в Интернете и на территории вуза ежедневно, с утра до вечера – <http://r.kpi.ua/category/current/litblog/>

2. «Етажерка»: літературний блог про хороші книжки, що його веде кореспондентка журналу "Країна" та «Газети по-українськи» Ксенія Кисіль – <https://www.facebook.com/uabookstand>

3. «Литературный блог»: літературний сайт для всіх, хто літературу не просто "вживає", але й усіяко насолоджується цим процесом. З осмисленням, іграми-аналогіями і ретельним інтелектуальним "переварюванням" – <http://www.e-progress.com.ua/>

4. «Kazkarka.com»: блог про сучасну дитячу літературу – <http://kazkarka.com/>

5. «Літературний блог Любка Дереша» – <http://blog.lyubkoderesh.com/>

6. «Литературный блог Mitos'a: обзор фантастики и фэнтези»: блог о том, что стоит и не стоит читать – <http://ffblog.info/>

Тематичні блоги бібліотек

1. Серед проектів **Молодіжної секції УБА**, що діє на постійній основі, є проект «Бібліотекарі рекомендують...», Молодіжна секція УБА підтримує проект «**Читай! Формат не має значення!**», ініційований Асоціацією в 2013 році. Проект спрямований на підтримку вдумливого читання в будь-якому форматі (друкована чи електронна книга) – <http://anyformatread.org/vidguki>

2. «Відділ художньої літератури Закарпатської ОУНБ ім. Ф. Потушняка»: блог – <http://abonement66.blogspot.com/>

3. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Івана Франка «**ЧИТАЙТЕ КНИЖКИ, ЩО СТАЛИ ПОДІЄЮ!**: поради читачам. (Мета дослідження – вивчити попит на вітчизняну книгу серед краян, визначити рейтинг найбільш успішних, з точки зору користувачів, письменників сучасності, виявити кращу книгу року) – <http://lib.if.ua/news/1325081019.html>

4. «**Бібліо-Граф**»: блог інформаційно-бібліографічного відділу Львівської обласної бібліотеки для дітей – <http://bibliograflviv.blogspot.com/>

5. «**Книжковий континент**»: блог Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гмирява – <http://booknazy.blogspot.com/>

6. «**Порадник читача**»: блог Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки – http://poradnik.rv.ua/dir/literaturni_ta_bibilotechni_blogi_sajti/literaturni_blogi_ta_sajti/literaturnij_blog/4-1-0-6

7. «Літературний компас»: блог Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олеса Гончара (розділ «Літературные премии» – <http://blog.lib.kherson.ua/>)
8. «Літературна палітра»: блог Кузнецовської міської публічної бібліотеки Рівненської обл. – http://feodosija1711.blogspot.com/p/blog-page_10.html
9. «Соняшна літературна країна»: блог Луцької центральної міської бібліотеки для дітей – <http://bibliolutsk.blogspot.com/>
10. «Автограф»: блог літературного об'єднання за інтересами Ярмолинецької центральної районної бібліотеки – <https://avtograf.wordpress.com/>
11. «Бібліо Смаколики»: блог бібліотеки-філіалу №4 Полтавської ЦБС – <http://biblsmak.blogspot.com/>
12. «BIBLIO-NIVKI Насолода книгою»: блог про книги, які потрібно прочитати – <http://biblio-nivki-nasolodaknyhoiu.blogspot.com/?m=1>
13. «ВООКет від бібліофлористів: бібліотекарі рекомендують»: блог – <http://rec-book.blogspot.com/>
14. «Спокушаючи книгою»: блог – <http://www.spokusa-book.in.ua/>

Переможці Всеукраїнського конкурсу з популяризації читання на сайтах бібліотек України у 2015 р. за версією ГО «Українська бібліотечна асоціація»:

Абсолютним переможцем за кількістю набраних балів стала

Національна бібліотека України для дітей (<http://www.chl.kiev.ua/>).

Кращий сайт з популяризації читання обласної бібліотеки:

Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (<http://libr.rv.ua/>).

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія (<http://www.libr.dp.ua/>).

Кращий сайт з популяризації читання районної/міської централізованої бібліотечної системи (ЦБС) та філії районної/міської ЦБС:

Центральна бібліотека Хмельницької міської централізованої бібліотечної системи (<http://www.cbs.km.ua/>).

Міська спеціалізована молодіжна бібліотека «Молода гвардія», м. Київ (<http://msmb.org.ua/>).

Центральна міська публічна бібліотека ім. М. Горького, м. Краматорськ Донецької обл. (<http://lib-krm.org/>).

Кращий сайт з популяризації читання бібліотеки для дітей/юнацтва:

Хмельницька обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка (<http://www.odk.km.ua/>).

Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрової Чайки (<http://www.library.kherson.ua/lw/>).

Черкаська обласна бібліотека для дітей (<http://chobd.ck.ua/>).

Львівська обласна бібліотека для дітей (<http://lodb.org.ua/>).

Кращий сайт з популяризації читання бібліотеки вищого навчального закладу:

Науково-технічна бібліотека Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (<http://library.diit.edu.ua/>).

Бібліотека Бердянського державного педагогічного університету, м. Бердянськ Запорізької обл. (<http://library.bdpu.org/>).

Список використаних джерел

1. Балака Д. А. Орієнтовочний перегляд книг бібліотекарем / Д. А. Балака // Журн. бібліотекознавства та бібліогр. – 1927. – № 1. – С. 45–63.
2. Банк Б. Библиотека и читатель / Б. Банк // Крас. библиотечарь. – 1925. – № 12. – С. 56–70.
3. Банк Б. Круг литературных представлений библиотечных работников / Б. Банк // Крас. библиотечарь. – 1929. – № 4. – С. 62–71.
4. Богуш Т. І. Роль і місце публічних бібліотек України в соціокультурному просторі регіону : результати дослідж. / Т. І. Богуш // Соціол. дослідж. в б-ках : інформ.-аналіт. бюл. / уклад. Т. І. Богуш ; наук. ред. З. І. Савіна ; М-во культури і туризму України, Нац. парлам. б-ка України. – Київ, 2008. – Вип. 34. – С. 3–40.
5. Богуш Т. І. Українська художня література в читанні бібліотекарів: за наслідками республіканського та регіонального соціологічних досліджень / Т. І. Богуш, Т. М. Крамаренко, Н. Я. Приходько // Соціол. дослідж. в б-ках : інформ.-аналіт. бюл. / уклад. В. І. Студенкова ; наук. ред. О. К. Александрова ; М-во культури України, Держ. б-ка України. – Київ, 1992. – Вип. 2. – С. 22–25.
6. Бородовська С. В. Бібліотекар як читач / С. В. Бородовська // Соціол. дослідж. в б-ках : інформ.-аналіт. бюл. / уклад. В. І. Студенкова ; наук. ред. О. К. Александрова ; М-во культури України, Держ. б-ка України. – Київ, 1993. – Вип. 5. – С. 17–21.
7. Буктрейлер: новітня реклама книги : метод. поради / ЛОУНБ; упоряд.: О. Шматько, С. Дмитрів. – Львів, 2014. – 22 с. – (Секрети бібліотечної майстерності; вип. 11).
8. Бурханова М. М. Библиотекарь как читатель [Электронный ресурс] / М. М. Бурханова // Б-ка XXI век. – 2007. – № 7. – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: http://lib.ulstu.ru/docs/magazines/mag_7/8state.pdf (дата обращения: 07.10.2015). – Название с экрана.
9. Галюк Л. Р. Деякі підсумки вивчення змісту і культури читання бібліотекарів / Л. Р. Галюк, А. М. Перепеча // Бібліотекознавство і бібліогр. – 1992. – Вип. 31. – С. 88–94.
10. Гейман Н. Чому наше майбутнє залежить від читання [Електронний ресурс] / Ніл Гейман // Видавництво «Грані-Т» : веб-сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://www.grani-t.com.ua/themes/3558> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.
11. Зелінська Н. М. Просування книжкових видань у традиційних та новітніх українських медіа у контексті європейської практики [Електронний ресурс] / Н. М. Зелінська // Наукові записки Інституту журналістики : наук. зб. / за ред. В. В. Різуна ; КНУ імені Тараса Шевченка. – Київ, 2014. – Лип.–верес. – Т. 56. – С. 96–99. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.journ.univ.kiev.ua/periodyka/pdf/nz/nz_56.pdf (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.
12. Колосай Л. Сучасна художня література в колі читання бібліотекарів: і знову «гойдалки», дискусійні..., або сучасна художня література в колі читання бібліотекарів [Електронний ресурс] / Л. Колосай // Славутицька Асоціація шкільних бібліотекарів : веб-сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://sasl.at.ua/news/2009-06-06-33> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.
13. Лозова О. М. Бібліотекар і українська література: (за підсумками опитування працівників бібліотек м. Києва) / О. М. Лозова // Соціол. дослідж. в б-ках : інформ.-аналіт. бюл. / уклад. В. І. Студенкова ; наук. ред. О. К. Александрова ; М-во культури і мистецтв України, Нац. парлам. б-ка України. – Київ, 1996. – Вип. 17–18. – С. 12–14.
14. Ляшенко Л. В. Вивчення, забезпечення та розвиток інформаційних потреб бібліотекарів в умовах формування інформаційного суспільства [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Лариса Володимирівна Ляшенко ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ, 2007. – 34 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_lib/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 03.12.2015). – Назва з екрана.
15. Ляшенко Л. Інформаційні потреби спеціалістів бібліотек та їх задоволення (за результатами анкетування) / Л. Ляшенко // Український бібліотекар: минуле, сучасне, майбут-

- не. Постановка та дослідження проблеми : Матеріали наук. конф. / Нац. парлам. б-ка України. – Київ, 2000. – С. 25–30.
16. Новальська Т. В. Вивчення читача в українському бібліотекознавстві (друга половина XIX – початок XXI століття) [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... д-ра іст. наук / Тетяна Василівна Новальська ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2007. – 34 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_lib/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 03.12.2015). – Назва з екрана.
17. Новальська Т. В. Вплив особистісного читання бібліотекарів на рівень професійної компетентності / Т. В. Новальська // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 12. – С. 21–23.
18. Новальська Т. Дослідження читання бібліотечних працівників України (20–80-ті роки XX ст.) / Тетяна Новальська // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 10. – С. 19–22.
19. Новальська Т. Підвищення фахового рівня бібліотечних працівників України: (на матеріалах досліджень професійного читання у 90-ті рр. XX ст.) / Тетяна Новальська // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 11. – С. 17–19.
20. Новальська Т. В. Про читання бібліотекарів на початку XXI ст. / Т. В. Новальська // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 2. – С. 45–49.
21. Огляд науково-дослідної роботи бібліотек та вищих навчальних закладів культури України в галузі бібліотекознавства, бібліографознавства і основ книгознавства за 2006–2010 роки / М-во культури України, Нац. парлам. б-ка України ; уклад.: Л. Любаренко, О. Масіпан, Т. Богуш, Т. Швачка, С. Зворський ; відп. ред. З. Савіна. – Київ, 2013. – 264 с.
22. Професійне читання бібліотекаря як складова системи підвищення кваліфікації / КЗ Запоріж. обл. універс. наук. б-ка ім. О. М. Горького ; [підгот. О. Тарлінська ; ред. та відп. за вип. Л. Ізюмова]. – Запоріжжя: [б. в.], 2009. – 11 с.
23. Радужная Н. Как читать много книг [Электронный ресурс] / Настя Радужная // Лайфхакер : блог. – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: <http://lifehacker.ru/2013/06/25/kak-chitat-mnogo-knig/?rlp> (дата обращения: 07.10.2015). – Название с экрана.
24. Ранганатан Ш. Первый закон библиотечной науки / Ш. Ранганатан // Библиотекарь. – 1981. – № 1. – С. 59–62.
25. Редакция. «Жак Делор: «Чтобы выжить, нам нужно превзойти себя» [Электронный ресурс] / М. М. Бурханова // Первое сентября : газ. для учителя. – 2001. – № 15. – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: <http://ps.1september.ru/article.php?ID=200101504> (дата обращения: 07.10.2015). – Название с экрана.
26. Романюк О. Бібліотекарю, до читання шикуйсь! [Електронний ресурс] / Ольга Романюк // Методична служба публічних бібліотек Києва : блог. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://olga-methodlibkyiv.blogspot.com/2014_04_01_archive.html (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.
27. Рубакин Н. Как заниматься самообразованием [Электронный ресурс] / Николай Рубакин // Рубакин Н. Как заниматься самообразованием. – Москва: Совет. Россия, 1962. – 25 с. – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: <http://www.litmir.co/bd/?b=239247> (дата обращения: 07.12.2015). – Название с экрана.
28. Сторінка дослідника [Електронний ресурс] // Бібліотечному фахівцю : веб-сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://profy.nplu.org/articles.php?lng=uk&pg=201> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.
29. Сучасна українська література в читанні молоді: соціологічне резюме [Електронний ресурс] / підгот. К. І. Благодар ; Одес. обл. б-ка для юнацтва ім. В. В. Маяковського // Онлайн документи : база даних. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://razom.znaimo.com.ua/docs/679/index-105419.html> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.
30. Теремко В. Читання як стратегічна проблема видавничої сфери [Електронний ресурс] / Василь Теремко // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника : зб. наук. пр. / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника ; редкол.: М. М. Романюк (голов. ред.) та ін. – Львів, 2011. – Вип. 3 (19). – С. 153–173. – Електрон.

текст. дані. – Режим доступу: <http://archive.is/JVnvs#selection-587.0-589.10> (дата звернення: 07.12.2015). – Назва з екрана.

31. Теремко В. І. Читання як стратегічний контекстотворний чинник у видавничій справі [Електронний ресурс] / В. І. Теремко // Наукові записки Інституту журналістики : наук. зб. / за ред. В. В. Різуна ; КНУ імені Тараса Шевченка. – Київ, 2011. – Т. 45. – Жовт.-груд. – С. 10–16. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.journ.univ.kiev.ua/periodyka/pdf/nz/nz_45.pdf (дата звернення: 07.12.2015). – Назва з екрана.

32. Угин П. Книжные веб-сервисы как навигаторы для поиска книг и собеседников [Электронный ресурс] / Павел Угин // Лайфакер : блог. – Электрон. текст. дан. – Режим доступа: <http://lifehacker.ru/2011/05/24/goodreads-globalnaja-socialnaja-set-ljubitelej-chtenija/> (дата обращения: 07.10.2015). – Название с экрана.

33. Український бібліотекар як читач // Новальська Т. В. Український читач у бібліотечнознавчих дослідженнях (кінець XIX – початок XXI ст.) : монографія / Тетяна Василівна Новальська. – Київ, 2005. – С. 179–193.

34. Читає бібліотекар – читають всі [Електронний ресурс] // Жидачівщина бібліотечна : блог. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://viramaya5.blogspot.com/2014/05/blog-post_9403.html (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.

35. Читання в Україні: результати комплексного соціологічного дослідження [Електронний ресурс] // SlideShare : сервіс. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.slideshare.net/pro_mova/pro-movareadingsurveypresentation-final (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.

36. Читацькі пріоритети сучасного бібліотекаря: за результатами анкетування / ЖОУНБ ім. О. Ольжича, Наук.-метод. від. ; [уклад. Г. Г. Козаченко] ; ред. вип. Г. Й. Врублевська. – Житомир, 2015. – 38 с. – (Соціологічні вивчення в бібліотеках Житомирщини ; вип. 10).

37. EngagedPatrons.org [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://engagedpatrons.org> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.

Про першу онлайн-програму читання для публічних бібліотек з повністю інтегрованими функціями соціальних мереж.

38. Johnson, Abby. Reading wildly [Електронний ресурс] / Abby Johnson // American Libraries. – 2014. – March/April. – [2] р. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://americanlibrariesmagazine.org/2014/03/31/reading-wildly/> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.

Розповідь бібліотекаря однієї з публічних бібліотек США про підвищення фахового рівня бібліотечних працівників. Одним із напрямів підвищення кваліфікації вважається захоплення бібліотекарів до читання з тим, щоб їх поради і рекомендації користувачам стосовно вибору літератури для читання не були голослівними і дилетантськими. З практичного досвіду.

39. Troknya, Mark. I'll tell you what to read: online BookMatch program connects readers to new books [Електронний ресурс] / Mark Troknya // Public Libraries Online. – 2014. – October. – [2] р. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://publiclibrariesonline.org/2014/11/ill-tell-you-what-to-read-online-bookmatch-program-connects-readers-to-new-books/> (дата звернення: 07.10.2015). – Назва з екрана.

Розповідь про програму BookMatch, створену спеціально для надання користувачам допомоги при підборі літератури для читання. З досвіду однієї із публічних бібліотек США.

Методичні рекомендації

Рекомендована тематика семінарів
працівників районних
і міських бібліотек

**БІБЛІОТЕКАР ЯК УЧАСНИК ПРОЦЕСУ ЧИТАННЯ
ТА ЙОГО ПОПУЛЯРИЗАТОР**

Матеріал підготувала *Талалаєвська* Марина Петрівна

Відповідальна за випуск Т. Вилегжаніна

Редагування і комп'ютерне опрацювання Н. Нагаєвської

Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 2,66
Зам. № 4

Видавець і виготовлювач
Національна парламентська бібліотека України,
вул. Грушевського, 1, м. Київ-1, 01001.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 4680 від 30.01.14